Plenum

Onsdag 15.2.2017 kl. 14.01—18.37

7. Statsrådets redogörelse om det globala handlingsprogrammet Agenda 2030 för hållbar utveckling Hållbar utveckling i Finland – långsiktigt, koherent och inkluderande

Statsrådets redogörelse SRR 1/2017 rd

Remissdebatt

Talman Maria Lohela: Ärende 7 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till framtidsutskottet, som utrikesutskottet, förvaltningsutskottet, kommunikationsutskottet, jord- och skogsbruksutskottet, social- och hälsovårdsutskottet, ekonomiutskottet, arbetslivs- och jämställdhetsutskottet och miljöutskottet ska lämna utlåtande till.

Efter statsrådets presentation av redogörelsen och följer en snabbdebatt i fråga om de anföranden som ledamöterna anmält sig för i förväg. Gruppanförandena får vara högst 5 minuter långa och övriga på förhand anmälda anföranden högst 5 minuter långa. Talmanskonferensen rekommenderar att även de anföranden som hålls efter snabbdebatten är högst 5 minuter långa. Dessutom ger jag enligt eget övervägande ordet för repliker som får vara högst 2 minuter långa.

Remissdebatten om detta ärende förs fram till klockan 16. Vid behov fortsätter debatten efter att de övriga ärendena på dagordningen blivit behandlade. Ifall debatten avslutas före klockan 16 går vi vidare till nästa ärende på dagordningen, det vill säga ärende 8.

Debatt

14.04 **Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen** (esittelypuheenvuoro):

Arvoisa puhemies! Vuoden 2015 syyskuussa YK:ssa hyväksyttiin maailmanlaajuinen kestävän kehityksen toimintaohjelma eli Agenda 2030. Ensimmäistä kertaa historiassa meillä on näkyvissä kaikkia maailman maita koskeva kestävän kehityksen polku aina tuonne vuoteen 2030 asti. Nyt käsittelyssä on Suomen oma kestävän kehityksen ohjelma. Meillä on nyt näytön paikka juhlavuonna 2017 siitä, että katsomme tulevaisuuteen sitä kestävästi rakentaen ja osallisuutta edistävästi. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Tiilikainen, odotatteko hetken. — Hyvät edustajat, pyydän nyt siirtämään nämä muut lukuisat käynnissä olevat keskustelut tämän salin ulkopuolelle, ja keskitytään täällä tähän asiaan. — Olkaa hyvä!

Kiitos, puhemies! — Tämä Agenda 2030 on hyvin osallistava juttu ja sitä on monissa erilaisissa työpajoissa valmisteltu, joten hyvä, että asia puhuttaa monissa ryhmissä täälläkin, mutta jos aihe vaihtuu, niin sitä voi tietysti käsitellä muualla.

Siis nyt on käsittelyssä Suomen oma kestävän kehityksen ohjelma, ja toivottavasti nyt juhlavuonna 2017 katsomme tulevaisuuteen sitä kestävästi rakentaen ja osallisuutta edistävästi. Hallitus tuo kestävän kehityksen toimeenpanosuunnitelman eduskunnalle selontekona. Toive selonteosta esitettiin viime syksynä käydyssä kestävän kehityksen ajankohtaiskeskustelussa monesta suunnasta täällä salissa, ja hallitus haluaa nyt eduskunnan toiveen toteuttaa. [Eduskunnasta: Kiitos siitä!]

Tämä selonteko on tietojemme mukaan ensimmäinen laatuaan myös kansainvälisesti, eli yksikään muu maa ei ole vielä tehnyt kokonaissuunnitelmaa Agenda 2030:n toteuttamisesta. Suomea voidaankin pitää näin Agenda 2030:n toimeenpanon alkutaipaleella yhtenä maailman edistyneimmistä maista. Paitsi prosessin suhteen, Suomi on pisteytetty monissa kestävän kehityksen vertailuissa aivan maailman kärkeen, ja muun muassa viime kesän raporttimme, jota minulla oli kunnia YK:ssa esittää, ja esityksemme Agenda 2030:n toimeenpanosta sai runsaasti kiitosta sekä muilta hallituksilta että kansalaisyhteiskunnalta.

Suomen hyvää valmiutta ja sijoituksia maailman tilastoissa selittää pitkä historiamme kestävän kehityksen edistämisessä. Jo vuodesta 1990 lähtien ovat Suomen hallitukset linjanneet kestävän kehityksen politiikkaa, ja meillä on muun muassa maailman vanhin yhtäjaksoisesti toiminut kestävän kehityksen toimikunta. Ensimmäisen kestävän kehityksen strategian antoi muuten Esko Ahon hallitus keskellä syvintä lamaa. Vuosikymmenien työ on luonut yhteistä ymmärrystä ja osallisuutta, jota nyt tässäkin hetkessä tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen selonteko kertoo, mitä hallitus tekee Agenda 2030:n toteuttamiseksi Suomessa ja miten hallitus yhdessä hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa tätä globaaliagendaa toteuttaa. Valmistelun aikana on kuultu ja osallistettu laajasti sidosryhmiä, myös monia kansanedustajia, sekä hyödynnetty viimeisintä tutkimustietoa. Hallituksen toimeenpanosuunnitelma täydentää viime vuonna laadittua kehityspoliittista selontekoa, ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa sekä Suomen kestävän kehityksen toimikunnan päivittämää kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumusta.

Tässä selonteossa esitetään kaksi kansallisen toimeenpanon painopistettä, ensimmäinen niistä "Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi" ja toinen "Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osallistava Suomi". Näissä kahdessa painopisteessä on Suomella tutkijoiden ja laajojen sidosryhmien näkemysten mukaan eniten petrattavaa tai kehitettävää myös meidän omassa toiminnassamme nyt ja lähitulevaisuudessa — siksi hallitus on ne painopisteiksi valinnut — mutta toisaalta näissä meillä on myös mahdollisuus tukea kestävän kehityksen edistämistä muissa maissa.

Painopisteiden toteuttamiseksi on listattu useita toimia, joihin hallitus on tällä vaalikaudella sitoutunut ja ryhtynyt toimeen ja jotka edistävät Agenda 2030:n toteuttamista meillä Suomessa. Painopiste näiltä osin on niissä toimissa, jotka ovat jo tämän hallituksen toimikauden aikana toteutettavissa. Toivon, että voimme yhdessä katsoa myös tätä vaalikautta pidemmälle, aina vuoteen 2030 asti, ja etenkin tulevaisuusvaliokunnan käsittelyssä odotan löytyvän juuri niitä tulevia näkemyksiä, painotuksia ja parannuksia nyt esiteltävään toimeenpanosuunnitelmaan. Toivon, että tulevaisuusvaliokunnan työ kurkottaa aina vuoteen 2030 asti.

Nämä esittelemäni kaksi painopistealuetta ovat myös vahvasti keskinäisriippuvaisia: toinen ei toteudu ilman toista. Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi edellyttää panostamista osaamisen kehittämiseen ja muutoksenhallintaan yhteiskunnan ja ihmisten kannalta kestävästi ja oikeudenmukaisesti. Kestävän talouden ja työllisyyden turvaaminen mahdollistaa hyvinvointiyhteiskunnan edelleenkehittämisen. Toimeenpanossa noudatamme ihmis-

oikeusperustaista lähestymistapaa kehitykseen ja huomioimme erityisesti ne yhteiskunnan ryhmät, jotka syystä tai toisesta ovat vaarassa jäädä kehityksestä jälkeen.

Arvoisa puhemies! Painopisteiden lisäksi selonteossa esitetään kolme politiikkaperiaatetta: 1) pitkäjänteisyys ja muutosvoimaisuus, 2) johdonmukaisuus ja globaali kumppanuus sekä 3) omistajuus ja osallisuus. Politiikkaperiaatteet kertovat, miten kestävän kehityksen toimet sisällytetään osaksi valtioneuvoston ja eri hallinnonalojen työtä. Ne myös tarjoavat yhteiskunnan eri toimijoille välineitä ja mekanismeja osallistua globaaliagendan toimeenpanoon.

Agenda 2030:ssä korostetaan kansanedustuslaitosten keskeistä roolia ja hallituksen vastuuvelvollisuutta kansalaisilleen. Sipilän hallitus on huomioinut tämän laatimalla osaksi toimeenpanosuunnitelmaa kattavan seuranta- ja arviointijärjestelmän. Sen avulla mahdollistamme eduskunnan kytkemisen kestävän kehityksen työhön entistä vahvemmin. Seuranta- ja arviointimekanismi sisältää toimenpiteitä, joiden avulla eduskunta voi arvioida hallituksen työtä kestävän kehityksen näkökulmasta. Muun muassa hallituksen vuosikertomukseen tulee jatkossa oma osio kestävästä kehityksestä. Lisäksi selonteossa ehdotamme, että vaalikausittain annettaisiin selonteko kestävästä kehityksestä ja Agenda 2030:n toimeenpanosta. Vaalikausittain annettava selonteko olisi myös pohjana YK-raportille, joka on suunniteltu niin ikään annettavaksi kerran neljässä vuodessa YK:lle. Näistä ensimmäisen raportin siis jo viime vuonna menestyksellä annoimme. Lisäksi vuosittain järjestetään kestävän kehityksen tila ja tulevaisuus -tilaisuus, jossa eduskunnalla, tiedeyhteisöllä ja kansalaisyhteiskunnalla on tärkeä rooli.

Agenda 2030 on laaja-alainen ohjelma, jonka toteutuksessa hallituksella on luonnollisesti päävastuu. Menestyksekkääseen toimeenpanoon tarvitaan kuitenkin kaikkia yhteiskunnan toimijoita. Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumukseen kytkeytyvä toimenpidesitoumustyökalu tarjoaa yrityksille, kunnille, eri organisaatioille ja aktiivisille kansalaisille mahdollisuuden toteuttaa kestävän kehityksen tavoitteita omista lähtökohdistaan käsin. Kestävän kehityksen toimenpidesitoumuksia on muuten annettu jo noin 450 kappaletta kaikilta yhteiskunnan aloilta. Tähän mahdollisuuteen kannustan myös eduskuntaa, puolueita ja miksei myös yksittäisiä kansanedustajia tarttumaan.

Toimeenpanosuunnitelma, joka nyt esitellään, on tarkoitettu ylivaalikautiseksi kolmen politiikkaperiaatteen sekä myös seuranta- ja arviointijärjestelmän osalta. Temaattiset painopisteet ovat muotoutuneet laajojen sidosryhmänäkemysten ja tutkimustiedon perusteella, ja niidenkin odotetaan kestävän aikaa.

Kun esittelin tätä Suomen toimeenpanosuunnitelmaa, tai sen luonnosta, YK:ssa, yhtenä parannettavana aiheena nousi esille nuorten osallistuminen kestävän kehityksen toimeenpanoon. Kun parannustarpeen kerran tunnistimme, siihen myös tartuimme, ja itse asiassa yhdessä Suomen Nuorisoyhteistyö — Allianssin kanssa hallitus on laatinut suunnitelman nuorten, sanoisiko, kestävän kehityksen agenttien värväämiseksi eri puolille maata vauhdittamaan kestävää kehitystä nuorten parissa mutta myös laajemmin. Liian usein kuulemme, että nuorissa on tulevaisuus, mutta nuoret ovat täällä tänä päivänä, ja heidän panoksensa tarvitaan kestävän kehityksen toimeenpanoon, ei pelkästään kommentoijina vaan myös toimijoina. Ja tähän tuo lanseeraamamme yhteistyö yhdessä nuorisojärjestöjen ja -toimijoiden kanssa tähtää. Annetaan nuorille parempi mahdollisuus lähteä toimeenpanemaan Agenda 2030 -tavoitteita.

Kestävää kehitystä on Suomessa siis, arvoisa puhemies, edistetty aina pitkäjänteisesti ja osallistavasti, ja hallitus toivoo, että tästä traditiosta pidetään kiinni globaaliohjelman toi-

meenpanosyklin loppuun asti. Toivomme siis, että tämä nyt antamamme selonteko ei ole ainutkertainen vaan ensimmäinen lähtölaukaus ja linjaus Agenda 2030 -toimeenpanosta, ja tästä voidaan yhdessä tulevina vuosina parantaa, sillä kestävä kehitys on meidän kaikkien asia.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi ministeri Mykkäsen puheenvuoro, 5 minuuttia. — Olkaa hyvä.

14.15 **Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Kai Mykkänen** (esittelypuheenvuoro):

Arvoisa puhemies! Sinänsä kertoo ehkä Suomen roolista myös tässä Agenda 2030 -YK-tavoitteiden luomisessa ja Suomen hallituksen sitoutumisesta ja suomalaisesta omistajuudesta tässä, että tämä on itse asiassa aivan ensimmäisiä OECD-maiden toimeenpanoasiakirjoja, jonka tässä ministeri Tiilikainen äsken esitteli, eli olemme olleet ensimmäisinä viemässä täytäntöön niitä yhteisiä lupauksia nyt tämän asiakirjan kautta, ja se ei varmasti ole sinänsä sattumaa.

Nostan tässä esiin muutamia erityisesti kehityspolitiikan puolella olevia painopisteitä, joilla me viemme eteenpäin nimenomaan näitä Agenda 2030 -tavoitteitamme. Tämä itse asiakirja tietysti ennen kaikkea keskittyy Suomen muuttamiseen, Suomen Agenda 2030 -toimintaan, mutta osana sitä painotan itse tietysti roolini mukaisesti nyt tätä kehityspoliittista näkökulmaa, globaalivastuuta.

Ensinnäkin, niin kuin ministeri Tiilikainen mainitsi, ne kaksi erityistä painopistettä, jotka hallitus on tässä valinnut, ovat "Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi" ja toisaalta "Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi", ja molemmat näistä ovat painopisteitä myöskin meidän kehityspolitiikassa.

Ehkä aivan erityisesti juuri tässä maailmantilanteessa, missä tänä talvena elämme, tämä yhdenvertaisuuden, tasa-arvon, sukupuolten välisen tasa-arvon edelläkävijyyden kääntäminen meidän vaikutusvallaksi samojen asioiden puolesta ja näiden arvojen puolesta maailmanlaajuisesti on nyt aivan erityisesti keskiössä, ja on oleellinen asia, että me nostamme tässä asiassa voimakkaasti lippuamme.

Jo viime syksynä, kun Pohjoismaiden kehitysministerien kanssa tapasimme, sovimme puheenjohdollani, että tiivistämme yhteistyötä sukupuolitasa-arvon, seksuaali- ja lisääntymisterveysoikeuksien puolestapuhujina, koska jo silloin oli tiettyjä synkkiä pilviä myöskin Euroopan sisällä näiden asioiden ympärillä, ja nyt tietysti Yhdysvaltain uuden hallinnon myötä on vääjäämättä uudenlainen haaste, erityisesti YK-järjestelmän sisällä mutta muutoinkin, näiden asioiden puolesta tehtävälle työlle.

Suomen pitkäjänteistä työtä naisten ja tyttöjen oikeuksien eteen ajamme voimakkaasti. Pelkästään marras—joulukuun aikana olen hyväksynyt yli 20 miljoonan euron edestä hankkeita meidän kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä tyttöjen oikeuksien, naisten oikeuksien, lisääntymisterveyden eteenpäinviemiseksi. Kun me olemme avaamassa esimerkiksi uutta maaohjelmaa nyt Somaliassa, niin siitä yli puolet tulee koskemaan naisten, tyttöjen lisääntymisterveyttä, seksuaalisia oikeuksia, heidän voimaannuttamistaan.

Nyt parhaillaan, kun meillä käydään kansainväliseen toimintaan tähtäävien kansalaisjärjestöjen avustuskierrosta, sitä valmistellaan, siinä olemme nyt aivan erityisesti reagoimassa tähän maailmanpoliittiseen tilanteeseen, niin että me käytännössä kolminkertaistamme absoluuttisesti ottaen edelliseen kierrokseen nähden naisten ja tyttöjen lisääntymistervey-

den, seksuaalioikeuksien parissa työskentelevien järjestöjen osuuden, siis absoluuttisesti, suhteellisesti vielä enemmän kuin kolminkertaistamme. Eli me olemme tehneet selkeän valinnan — tietysti jo pidemmän aikaa sitten — naisten ja tyttöjen oikeuksien puolesta, se vahvistettiin täällä eduskunnassa vuosi sitten kehityspoliittisessa selonteossa, ja nyt reagoimme tähän maailmantilanteeseen määrätietoisesti niin, että aivan erityisesti nostamme naisten ja tyttöjen seksuaalioikeuksien, lisääntymisterveyden kysymykset meidän omassa kehityspolitiikassamme esiin.

No, sitten toinen puoli: kestävät ratkaisut, hiilineutraalisuus. Tässä tietysti Suomen hallitus itse esimerkkiä näyttämällä on etenemässä ehkä kunnianhimoisemmin kuin Suomessa on kertaakaan koettu — ja itse asiassa kunnianhimoisemmin kuin juuri missään muussa länsimaassa ollaan tekemässä — luopumalla kivihiilen käytöstä, puolittamalla tuontiöljyn käytön. Itse asiassa se on oleellista kehitystyötä myös sitä kautta, että sillä tavalla me saamme aikaan ratkaisuja, joiden merkitys syntyy itse asiassa silloin, kun me monistamme ne tuonne kehitysmaihin. Ja tästä syystä me olemme lisäämässä nyt uudentyyppistä investointimuotoista rahoitusta kehitysmaiden julkisen sektorin investointihankkeisiin. Viime viikolla olin Myanmarissa keskustelemassa heidän aurinkopaneelihankkeistaan, joissa Finnfund on alustavasti mukana, heidän jätevesihankkeistaan, joihin liittyen käytetään näitä korkotukiluotto-, Finnfund-elementtejä, ja niiden resurssit onneksi kasvavat.

Kolmanneksi nostaisin työlinjan, myös kehityspolitiikassa. Siihen olemme tuomassa uutta riskijakorahoitusta, neuvottelemme Maailmanpankin kanssa yhteisestä rahastoikkunasta, jolla voimaannutettaisiin yrittäjyyttä, erityisesti itäisessä Afrikassa. Olemme neuvottelemassa Slushin startup-tapahtuman viemisestä sinne. Tämäntyyppisellä voi olla merkittävä vaikutus siihen, että nämä maat nousevat aidosti jaloilleen. — Kiitoksia.

Puhemies Maria Lohela: Sitten ryhmäpuheenvuorokierros.

14.21 **Mirja Vehkaperä kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kestävän kehityksen käsite pohjautuu pohjoismaiseen arvopohjaan. Käsitteen lanseerasi ensimmäisenä Brundtlandin komissio vuonna 1987. Pohjoismailla on osaamisensa puolesta erityinen vastuu taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristöllisen kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa niin meillä Pohjolassa kuin maailmanlaajuisestikin. Suomi on tarttunut kestävän kehityksen velvoitteeseen edelläkävijän otteella. Tänään käsittelyssä oleva valtioneuvoston selonteko on satavuotiaan Suomen toimintaohjelma tavoitteiden edistämiseksi maassamme, ja olemme saaneet siitä maailmanlaajuistakin kiitosta.

Keskustan eduskuntaryhmä kiittää valtioneuvostoa ohjelman laaja-alaisesta valmistelusta. Hallitus on kuullut isoa joukkoa sidosryhmiä ja hyödyntänyt tilaisuuksissa esitettyjä näkemyksiä. Ohjelman toteuttaminen on hallituksen vastuulla, mutta ei nykyinen hallitus eivätkä tulevatkaan hallitukset voi onnistua yksin. Onnistumisen ratkaisee laaja-alainen sitoutuminen, jossa ovat mukana valtion lisäksi kunnat, maakunnat, yritykset, kansalaisyhteiskunta kokonaisuudessaan.

Arvoisa puhemies! Kestävä kehitys lähtee arjen valinnoista. Suomalaisten tekemät päivittäiset päätökset kodeissa, kaupoissa, työpaikoilla muodostavat pohjan kestävälle tulevaisuudelle. Vastuullinen kuluttaminen, kierrättäminen, lähiruuan suosiminen ja ruokahävikin vähentäminen, uusiutuvan energian ratkaisut liikkumisessa ja lämmittämisessä ovat esimerkkejä toiminnasta, jolla on suuri merkitys tavoiteltaessa ympäristöä mahdollisim-

man vähän kuormittavaa elämäntapaa. Valtiovallan vastuulla on puolestaan luoda otolliset edellytykset ja kannustimet vastuullisten valintojen edistämiselle.

Julkisista hankinnoista kaksi kolmasosaa tehdään kunnissa. Kunnilla on siten merkittävä rooli kestävien valintojen tekemisessä. Lähestyvissä kunnallisvaaleissa valitut uudet valtuustot voivat osaltaan vauhdittaa kehitystä ja kannustaa kotikuntiaan laatimaan omat kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksensa.

Ilmastonmuutoksen torjunta edellyttää erityisesti fossiilisista polttoaineista luopumista. Hallituksen uusiutuvan energian kärkihanke tähtää yli 50 prosenttiin uusiutuvan energian käytössä 2020-luvulla. Vuoteen 2030 mennessä liikenteen uusiutuvien polttoaineiden osuutta nostetaan vähintään 40 prosenttiin. Kestävät bio- ja kiertotalouden ratkaisut ovat Suomelle myös merkittävä vientisektori, jolla osallistumme ilmastonmuutoksen torjuntaan. Biotalouden ja cleantech-liiketoiminnan mahdollisuuksia on edistettävä tutkimus- ja innovaatiopolitiikalla. Keskustan eduskuntaryhmä kannustaa hallitusta ohjaamaan yritystukia niin, että ne entistä tehokkaammin johtaisivat kestävän kehityksen innovatiivisiin ratkaisuihin.

Arvoisa puhemies! Kestävä talouskasvu luo pohjaa yhdenvertaiselle, tasa-arvoiselle ja osaavalle Suomelle. Palvelujen uudistaminen on toteutettava sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. Muun muassa sosiaali- ja terveysuudistus mahdollistaa voimavarojen kohdentamisen asiakaslähtöisesti yhä enemmän ennalta ehkäisevään ja vaikuttavaan työhön. Kehittyvillä digitaalisilla palveluilla puolestaan voidaan vahvistaa iäkkäiden toimintakykyä, tukea kotona asumista ja luoda uusia yhteyksiä huolenpidolle.

Kestävässä kehityksessä on kyse globaalista ylisukupolvisuudesta. Suomen on jatkettava kehityksen kärjessä niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin. On tärkeää, että Suomi keskittää rajalliset voimavaransa YK:n järjestelmässä naisten ja tyttöjen oikeuksien toteuttamiseen ja tasa-arvotyöhön.

Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteko kytkee eduskunnan ja valiokunnat kiinteästi kestävän kehityksen työhön, ja tämä työ koskee meitä kaikkia.

14.26 **Kari Kulmala ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä on kestävä kehitys? Kestävä kehitys on hallittua muutosta, jonka avulla pyritään luomaan kestävät elinolosuhteet nykyisille ja tuleville sukupolville. Kestävä kehitys ei ole vain luonnosta huolehtimista, vaan siinä huomioidaan myös kestävään kasvuun perustuva talouspolitiikka ja sosiaalisesti kestävä yhteiskunta.

Hallituksen selonteko käsittelee Suomen painopisteitä YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -tavoitteiden saavuttamiseksi. Agenda 2030 on maailmanlaajuinen tavoiteohjelma, jonka 17 tavoitetta ovat kansallisesti sovellettavissa. Hallituksen tavoiteohjelma painottaa hiilineutraalia ja tasa-arvoista Suomea.

Perussuomalaisten eduskuntaryhmän mielestä erityisen tärkeitä asioita tavoiteohjelmassa ovat toimet, jotka tähtäävät työttömyyden pienentämiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn ja eriarvoistumisen pysäyttämiseen. [Susanna Huovinen: Missä on toimenpiteet?] Nämä tavoitteet löytyvät myös Suomen kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksesta, johon hallituksen selontekokin pohjaa. Siinä kolme tärkeintä pointtia ovat "yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin", "vaikuttavien ihmisten yhteiskunta" ja "työtä kestävästi". Näitä periaatteita perussuomalaisten eduskuntaryhmäkin lämpimästi kannattaa, toimia, jotka edesauttavat kaikkien kansalaisten mukana pitämistä yhteisessä veneessä.

Arvoisa puhemies! Eriarvoisuuden vähentäminen on keskeisimpiä kestävän kehityksen tavoitteita. Perussuomalaisten mielestä eriarvoisuus kansalaisten välillä ei saa enää kasvaa. Tasa-arvo edistää yhteiskunnallista vakautta ja ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa elämäänsä ja kantaa siitä vastuuta. Hallituksen sote-uudistus tähtää osaltaan eriarvoistumisen ja terveyserojen kaventamiseen. Tämä on yksi sote-uudistuksen kärkitavoitteista. Kestävää kehitystä ei voi olla myöskään se, että osa nuoristamme, erityisesti nuorista miehistä, syrjäytyy. Syrjäytymisen torjunta täytyy laittaa keskiöön suomalaisen yhteiskunnan kestävässä kehittämisessä. Selontekokin linjaa, että osallisuus yhteiskunnassa kuuluu kaikille. Yhteiskuntamme ei voi olla niin kova, etteikö siihen voisi jokainen omalla tavallaan osallistua.

Työttömyys on yksi suurimmista ihmisen elämässä syrjäytymistä aiheuttavista tekijöistä. Hallitus onkin toimillaan pureutunut työttömyyden nujertamiseen ja tuo näitä konkreettisia toimenpiteitä selonteossa esiin. Otetaan koppia niistä, jotka ovat työelämän ulkopuolella. Tämä on perussuomalaisten eduskuntaryhmälle tärkeää. Isossa kuvassa tavoitteena on, että työtöntä ei jätetä yksin. Hallitus on käynnistänyt esimerkiksi perustulokokeilun, jonka uskotaan purkavan niin sanottuja kannustinloukkuja. Lisäksi hallitus pohtii malleja, joilla voitaisiin mahdollistaa pitkäaikaistyöttömien osallistuminen yhteiskuntaan ja löytää uusia väyliä heidän työllistymisekseen. Perussuomalaisille on tärkeää, että mieluummin kannustetaan kuin rangaistaan työttömiä. Ketään ei haluta jättää yksin kotiin.

Arvoisa puhemies! Maahanmuuttopolitiikan järkeistäminen on tärkeä osa maamme tulevaisuutta. Paljon on jo tehty ja paljon vielä tehdään. Osa taannoisen pakolaisvyöryn aikaan maahamme tulleista tulee saamaan turvapaikan ja perheenjäseniään maahan. On niin kansalaistemme kuin maahantulijoidenkin etu, että turvapaikan saaneet sopeutuvat parhaalla mahdollisella tavalla yhteiskuntaamme. Sopeutumistoimiin on satsattava nyt, jotta vuonna 2030 yhteiskuntamme on yhä yksi turvallisimmista, parhaiten voivista ja taloudellisesti hyvin toimeentulevista eikä Ruotsin malli ongelmallisista maahanmuuttajalähiöistä toteudu täällä. Yhteiskunnan jakautuminen on estettävä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen ilmastostrategia on pitkäjänteinen kestävän kehityksen suunnitelma. Meidän on jatkossa ajateltava energiaa ihan uudella tavalla. On nähtävä kuusen oksa kemikaalina, puru ja lastut biopolttoaineina, vesi lämmönlähteenä. Tämän ohella perussuomalaisten eduskuntaryhmä katsoo, että hyödyntämällä kotimaista energiaa ja kehittämällä siihen perustuvaa vientiteollisuutta voimme oikaista merkittävästi kauppatasettamme. Energiantuotannon kotimaisuusasteen tuntuva nostaminen edistää maamme talouskasvua ja tuottaa kymmeniätuhansia uusia työpaikkoja. Nämä työpaikat syntyisivät pääasiassa haja-asutusalueille, mikä mahdollistaisi osaltaan maaseudun pitämisen elinvoimaisena ja asuttuna. Kaikki tämä tukee myös oivallisesti kestävää kehitystä maassamme.

14.31 **Sari Multala kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! "Olisi kauheaa, jos maapallo särkyisi. Se on niin kaunis." Nämä huolestuneet sanat lausui Nuuskamuikkunen teoksessa Muumipeikko ja pyrstötähti.

Suomessa olemme monessa Agenda 2030 -tavoitteessa jo pitkällä. Siitä pitää olla ylpeä, mutta tämän ylpeyden on näyttävä ainoastaan kovempana kunnianhimona päästä tavoitteessamme vielä pidemmälle. Suomi-neito saa luvan olla se maailmaa muuttava kympin tyttö, joka saavuttaa pilkulleen asetetut tavoitteet — vähempi ei riitä.

Agenda 2030:n kantavana teemana on, että kukaan ei saa jäädä kehityksestä jälkeen. Kansallinen toimeenpano rakentuu kahden painopisteen varaan, joissa meillä on eniten ki-

rittävää ja toisaalta mahdollisimman paljon annettavaa muulle maailmalle. Nämä kaksi kärkeä ovat hiilineutraalius ja resurssiviisaus sekä yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja osaaminen.

Aivan samalla tavoin kuin olemme huolissamme julkisen talouden kestävyydestä, on meidän huolehdittava siitä, että luonnonvarojen käyttö pysyy luonnon kantokyvyn rajoissa, tai paremminkin palautuu niihin. Tuoreessa kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa on päätetty luopua kivihiilen käytöstä vuoteen 2030 mennessä. Hiilijalanjälkemme suhteutettuna asukaslukuun on valitettavasti edelleen yksi maailman korkeimmista. Hiilineutraali Suomi on tavoite, josta on tosissaan pidettävä kiinni. Energiankulutuksen vähentäminen ja ennen pitkää fossiilisista polttoaineista luopuminen kokonaan ovat ympäristön, ihmisten hyvinvoinnin ja kestävän maailman kannalta välttämättömiä askelia.

Vastuu lankeaa monella tapaa etenkin suurten kaupunkien ja kaupunkiseutujen harteille. Vaikka Suomi on yksi vähiten kaupungistuneista länsimaista, on selvää, että jokainen etenkin tulevaisuutta ja suuria ihmismassoja koskeva ongelma ratkaistaan pääosin kaupungeissa. Kaupunkisuunnittelu, julkiset hankinnat ja hiilineutraaliutta tavoittelevat suuret kaupungit ovat avainasemassa tehtäessä koko Suomesta hiilineutraalia. Kaupunkien olisi myös hyvä mahdollisimman nopeasti ja tulevaisuutta ennakoiden korvata kivihiili kaukolämmön tuotannossa ympäristöystävällisemmillä ratkaisuilla.

Arvoisa puhemies! Hallitus on kehityspoliittisessa selonteossa sitoutunut tyttöjen ja naisten oikeuksien ja aseman vahvistamiseen, kehitysmaiden talouden kehittämiseen hyvinvoinnin lisäämiseksi, yhteiskuntien demokraattisuuden vahvistamiseen, luonnonvarojen kestävyyden sekä elämän välttämättömyyksien eli ruokaturvan, veden ja energian saatavuuden parantamiseen.

Hallituksen kehityspolitiikka on kiinteässä linjassa Agenda 2030:n tavoitteiden kanssa kääntää globaali kehitys uralle, jossa ihmisten hyvinvointi ja ihmisoikeudet, talouden vauraus ja yhteiskuntien vakaus turvataan ympäristön kannalta kestävällä tavalla ja poistetaan äärimmäinen köyhyys maailmasta.

Uudessa maailmantilanteessa, jossa ihmisten vapaa liikkuvuus sekä vapaa kauppa ovat uhattuina, Suomen on oltava eturivissä puolustamassa avoimia markkinoita. Avoin ja vapaa kauppa valtioiden välillä antaa etenkin kehittyville maille paremmat mahdollisuudet markkinoillepääsyyn. Vapaa maailmankauppa on ylivoimaisesti tehokkain tapa vähentää absoluuttista köyhyyttä, kaventaa valtioiden välisiä kehityseroja ja edistää ilmastonmuutosta ehkäisevien teknologioiden levittämistä myös kehittyviin maihin. Avoimet maailmanmarkkinat edistävät vihreää kasvua ja työllisyyttä Suomessa ja globaalisti.

Arvoisa puhemies! Suurin eriarvoisuutta aiheuttava tekijä Suomessa on työttömyys. Meidän on otettava kaikki keinot käyttöön sen vähentämiseksi. Yksi keskeinen ja merkittävä teko, joka on vielä toistaiseksi tekemättä, on kattava perhevapaauudistus. Työllisyyttä ja tasa-arvoa edistävä uudistus on syytä saada pikaisesti vireille. Perhevapaiden uudistaminen vaikuttaisi positiivisesti etenkin nuorten naisten asemaan työmarkkinoilla, mikä parantaisi myös naisten eläkekertymää läpi työuran ja kirisi kiinni sukupuolten välisiä eläke-eroja.

Jokaisella meistä on oikeus tuntea itsensä hyväksytyksi juuri sellaisena kuin on. Yhteiskunnassamme voimistuva vihapuhe on kuin tartuntatauti, jonka leviämiseen jokainen voi omalla toiminnallaan vaikuttaa. Pelkkä oireen taivastelu ei riitä, vaan myös pahan olon syy on parannettava. Vihapuheen syitä on siksi tärkeää koettaa ymmärtää, mutta tämä ei tar-

koita hyväksyntää. Rasismille on sanottava yksiselitteinen ja ehdoton "ei". Poliittisilla johtajilla, puolueiden nykyisillä ja tulevilla puheenjohtajilla on tässä valtava vastuu.

Arvoisa puhemies! Lasten ja nuorten hyvinvointi on kestävän tulevaisuuden perusta sekä Suomessa että globaalisti. Turvallinen koulupäivä, lapsen kehitystä tukeva arki ja mahdollisuus liikkua ovat keskeisiä lasten hyvinvointia tukevia pilareita, joista julkisen vallan on huolehdittava. Kestävässä maailmassa jokaisen lapsen oikeus on käydä koulua ja leikkiä, olla aidosti lapsi ja vaikka haaveilla olevansa Batman tai Frozenin Elsa.

14.37 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kestävä kehitys on Suomen ja koko maailman kohtalonkysymys. Kestävällä kehityksellä turvataan ihmiskunnan elämän edellytykset nyt ja tulevaisuudessa. Kestävä kehitys on tulevaisuuspolitiikkaa parhaimmillaan. Siihen kuuluu yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin, kansalaisten osallisuus, kestävä työ, kestävät yhteiskunnat ja paikallisyhteisöt, luonnon kantokykyä kunnioittavat elämäntavat, hiilineutraali yhteiskunta ja resurssiviisas talous. "Pidetään kaikki mukana" on YK:n kestävän kehityksen pääteema, ja sen takana on helppo seistä.

Kestävää kehitystä on keskinäisriippuvaisessa maailmassa katsottava aina myös globaalista näkökulmasta. Maailman haasteet ovat myös Suomen haasteita, ja meidän tulee olla niitä ratkaisemassa. Rajojen sulkeminen ja omaan napaan tuijottaminen on potku omaan nilkkaan.

Käsiteltävä selonteko on osoitus kansainvälisen yhteistyön ja YK:n olemassaolon tarpeellisuudesta. Suomen on toimittava aktiivisesti kansainvälisillä kentillä. Keskinäisriippuvaisessa maailmassa Suomen, jos minkä, on noustava kokoaan suuremmaksi toimiessaan kestävän kehityksen, ihmisoikeuksien ja rauhan puolesta. Se on Suomen etu.

Arvoisa puhemies! Kestävä kehitys on pitkäjänteistä toimintaa. Pitkäjänteisyys on mainittu selonteossa yhtenä politiikkaperiaatteena, mutta se ei juuri näy selonteon toimeenpanosuunnitelmassa, jonka pitäisi kestää yli vaalikausien. Tältä osin selonteolta olisi odottanut enemmän. Valiokuntakäsittelyssä selonteon kunnianhimon tasoa on monin verroin parannettava.

Selonteosta löytyy kuitenkin monia hyviä toimenpide-ehdotuksia pitkäaikaistyöttömyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseen, koulutuksen kehittämiseen, ympäristönsuojeluun sekä vanhustenhuollon parantamiseen. Onkin syytä kysyä, onko hallitus nyt muuttamassa linjaansa. Nämä toimenpide-ehdotukset ovat nimittäin jyrkässä ristiriidassa hallituksen tähän asti harjoittaman politiikan kanssa.

SDP:n mielestä kestävän kehityksen keskiössä on aina oltava ihminen. Sen soisi näkyvän enemmän myös tässä selonteossa. Panostukset inhimillisyyteen maksavat itsensä takaisin moninkertaisesti.

Arvoisa puhemies! Eräs kansalainen pohti minulle lähettämässään viestissä, ostaako diabeetikkona lääkkeensä vai käyttääkö rahat ruokaan. Jos pienituloinen diabeetikko jättää hallituksen leikkausten takia lääkkeensä ostamatta, aiheutuu siitä selvitysten mukaan yli 24-kertaiset kustannukset tulevaisuudessa. Voi siis sanoa, että säästöt terveyteen ja hyvinvointiin tulevat sairaan kalliiksi.

SDP:n mielestä tämä selonteko olisi ollut sopiva paikka pohtia laajemmin hyvinvoinnin ja talouden yhteyttä eli hyvinvointitalouden merkitystä kestävälle kehitykselle. Hyvinvointi ja talous tukevat toisiaan. Investoinnit hyvinvointiin, kuten palveluihin ja koulutukseen,

vahvistavat yhteiskunnan perusrakenteita. Hyvinvointi-investoinnit myös tukevat taloudellista toimeliaisuutta ja ovat siten kestävän talouskasvun edellytyksiä.

Päätöksillä on aina seurauksensa, ja siksi niitä pitää analysoida tarkemmin jo valmisteluvaiheessa. Tarvitsemme paljon enemmän päätösesitysten vaikuttavuusarviointia sekä vaihtoehtoiskustannuksien laskemista. Tämä hallitus on unohtanut nämä kokonaan.

Taloudellisia ja inhimillisiä säästöjä voisimme saada tulevaisuudessa esimerkiksi panostamalla maksuttomaan päivähoitoon tai parantamalla pitkäaikaistyöttömien tilannetta. Suomi on noussut toisen maailmansodan jälkeen yhdeksi maailman parhaimmista kansakunnista. Siihen on tarvittu hyvinvointi-investointeja. Nämä hyvinvointivaltioon tehdyt investoinnit ovat olleet yksi merkittävä tekijä Suomen menestymiselle ja kestävälle kehitykselle. Toivottavasti tämä ymmärretään myös jatkossa. Tulevaisuuden siemeniä kylvetään juuri tänään.

Arvoisa puhemies! Kestävä kehitys edellyttää, että ymmärrämme Suomi 100 -juhlavuoden teeman "Yhdessä". Parhaimmillaan yhdessä tekeminen auttaa kansalaisia aitoon osallisuuteen, jossa eri toimijat ja eri sukupolvet kohtaavat ja oppivat toinen toisiltaan. Suomalaisen yhteiskunnan voima on aina ollut tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja yhteisöllisyys, joihin kuuluu myös kaikkien mukana pitäminen. Kestävään kehitykseen kuuluu ajatus siitä, että yhteiskuntamme tarvitsee jokaista kansalaista ja jokainen meistä tarvitsee toinen toisiamme. Pidetään siis kaikki mukana.

14.42 **Emma Kari vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun minä olin kolmevuotias, laki subjektiivisesta päivähoidosta astui Suomessa voimaan. Nyt kun minun tyttäreni on kolme, lasten tasa-arvoinen oikeus päivähoitoon on juuri lakkautettu.

Kun minä olin kolmevuotias, oli tähän maahan juuri perustettu ympäristöministeriö. Nyt kun minun tyttäreni on kolme, tehdään luonnonsuojeluun Suomen historian suurimmat leikkaukset.

Kun minä olin kolmevuotias, pohjoinen napajäätikkö oli kesällä lähes Australian kokoinen. Kun minun tyttäreni täytti kolme, napajäätikkö oli kutistunut lähes puoleen tästä. [Oikealta: Voi minkä teit, ympäristöministeriö!]

Arvoisa puhemies! Tässä ohjelmassa on kyse siitä, millaisen maailman me jätämme niille, jotka tulevat meidän jälkeemme. Meidän sukupolvemme voi vielä pysäyttää ilmastonmuutoksen. Meidän lapsemme eivät sitä voi enää tehdä. Kun muualla vähennetään ympäristölle haitallisia tukia, Sipilän hallitus lisää niitä. Suomi oli esimerkkinä muulle maailmalle, kun päästökaupan huutokauppatulot ohjattiin kehitysyhteistyöhön. Nyt Sipilän hallitus otti nämä rahat maailman köyhimpien ihmisten auttamisesta ja antoi ne teollisuudelle. Samalla hallitus otti käyttöön uuden saastutustuen, jolla se kannustaa teollisuutta ylläpitämään ilmastopäästöjä. Lisäksi hallituksen suunnittelemat massiiviset metsähakkuut vesittävät kaikki muut päästövähennykset. Suomen panos ilmastonmuutoksen torjumisessa jää vähäiseksi näiden hakkuiden takia. [Oikealta: Melko paksua!]

Arvoisa puhemies! Koulutus on kaiken kehityksen peruskivi. Hallitus esittää ammatillisen koulutuksen uudistamisen kestävän kehityksen panostuksena, vaikka leikkaa lähes 200 miljoonaa euroa ammatillisesta koulutuksesta. Erityinen huoli on nyt tämän maan pojista. Jo nyt viidesosa nuorista miehistä on koulutuksen ja työn ulkopuolella. Koulutusleikkaukset ovat tämän hallituksen suurin virhe. Niillä rikotaan jotain, jonka arvoa ei täysin ymmärretä.

Tärkeintä lapsen koulupolulla ovat ensi askeleet. Varhaiskasvatuksen heikennykset lisäävät lasten eriarvoisuutta. Päivähoito-oikeuden rajaaminen ja ryhmäkokojen kasvattaminen osuvat juuri niihin lapsiin, jotka tarvitsevat eniten tukea. Tasa-arvoa hallitus sanoo parantavansa nyt "aktiivisin toimin". Hallituksen edustajat kyllä mielellään puhuvat siitä, miten he parantaisivat naisten asemaa esimerkiksi perhevapaita uudistamalla. Nämä ehdotukset eivät ikävä kyllä koskaan löydä tietään hallituksen linjauksiin. Niitä ei löydy hallitusohjelmasta, niitä ei löydy hallituksen tasa-arvo-ohjelmasta, eikä niitä löydy tästä selonteosta.

Arvoisa puhemies! Historia tulee muistamaan meidät siitä, miten Suomi kantaa vastuutaan tästä historiallisesta humanitäärisestä kriisistä. Suomi on vastannut tähän kriisiin heikentämällä ihmisoikeuksia, pienentämällä pakolaiskiintiötään, tekemällä perheenyhdistämisestä lähes mahdotonta ja leikkaamalla Suomen kehitysyhteistyöstä yli kolmasosan. YK:n naistenjärjestön rahoituksesta on leikattu lähes viidennes. YK:n lastenjärjestö Unicefin rahoituksesta on leikattu yli 40 prosenttia. YK:n ympäristöohjelma UNEPin rahoituksen hallitus lopetti kokonaan. Tämä ei ole vastuun kantamista.

Arvoisa puhemies! Hallitus on kopioinut hallitusohjelman tavoitteet ja kutsuu niitä nyt kestävän kehityksen selonteoksi. Nyt väitetään, että saastuttamisen tukeminen on ilmastonsuojelua, että luonnonsuojelun alasajo on monimuotoisuuden turvaamista, että köyhimmiltä ottaminen ja rikkaimmille antaminen on tuloerojen kaventamista. Nyt väitetään, että koulutuksesta leikkaaminen on osaamiseen panostamista, että naisten ja lasten jättäminen pakolaisleireille on perheiden auttamista, että maailman köyhimmiltä ihmisiltä leikkaaminen on globaalia solidaarisuutta. Sitä ne eivät ole.

Arvoisa puhemies! Vaihtoehtoja on. Me uskomme, että juuri vaikeimpina aikoina ihmisyyttä on puolustettava kaikista tiukimmin. Me uskomme, että meidän kauniit metsämme, meidän puhtaat vetemme, meidän ahmamme, meidän norppamme ovat jotain, jota meillä ei ole oikeutta viedä meidän lapsiltamme. Me uskomme, että lapsiin ja koulutukseen panostaminen on kaiken kehityksen perusta. Se on vastuun kantamista, sillä tekemättäkään ei voi jättää. [Ben Zyskowicz: Kyllä se on uskottava, vihreät ovat muita parempia ihmisiä! — Välihuutoja — Puhemies koputtaa]

Puhemies Maria Lohela: Nyt, hyvät edustajat, on edustaja Sarkkisen puheenvuoro.

14.48 **Hanna Sarkkinen vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! "Maapallo pystyy tyydyttämään kaikkien tarpeet mutta ei kaikkien ahneutta." Näin sanoi Mahatma Gandhi. Sanoma tiivistää hyvin YK:n kestävän kehityksen Agendan. Ihmiskunnan elämäntapoja, talousjärjestelmiä ja politiikkaa pitää muuttaa siten, että kaikkien ihmisten perustarpeet pystytään tyydyttämään rajallisten resurssien maailmassa, mutta ahneutta ja ylikulutusta maailma ei kestä. YK:n kestävän kehityksen Agenda velvoittaa kaikkia maita, myös Suomea.

Suomen suurimmat kestävän kehityksen haasteet ovat ilmastonmuutoksen vastainen työ sekä työllisyys- ja talouskehitys. On hienoa, että toimintaohjelma on nyt tehty. Valitettavasti hallituksen selonteon kunnianhimon taso jää liian matalaksi. Siinä listataan pitkälti jo päätettyjä asioita ja uudet avaukset jäävät vähemmälle. Hallitusohjelman mukaiset linjaukset eivät kuitenkaan riitä siihen, että Suomi saavuttaisi kansalaisilleen ja globaalille yhteisölle tekemänsä sitoumukset.

Toimintaohjelman suurin puute ja ristiriita liittyy ilmastonmuutoksen torjuntaan. Suomalaisten ekologinen jalanjälki ja ilmastopäästöt ovat liian suuret. Jos kaikki maailman ihmiset eläisivät kuten suomalaiset, tarvittaisiin 3,5 maapalloa. Hallituksen teettämän oman asiantuntija-arvion mukaan Suomen ilmastopolitiikan lopputulos on nolla. Metsien hiilinielu pienenee massiivisten hakkuiden takia, mikä tekee tyhjäksi muilla sektoreilla tehtävät päästövähennykset. Suomi ei siis vähennä omia nettoilmastopäästöjään tilanteessa, jossa ilmastonmuutoksen pysäyttämiseen on aikaa vain muutamia vuosia.

Selonteossa puhutaan ilmastorahoituksen tärkeydestä, mutta missä ovat siihen suunnatut riittävät varat ja uudet toimenpiteet? Ohjelmassa myös puhutaan tarpeesta vähentää fossiilisten tukia globaalisti, mutta missä on sitoumus tarkastella myös Suomen omaa yritystukipolitiikkaa? Ilmastotyössä on vielä paljon kiviä kääntämättä, ja Suomella, jos jollain maailman maalla, on edellytykset onnistua ja vieläpä tehdä samalla bisnestä.

Arvoisa puhemies! Työttömyys on kestävän kehityksen este niin Suomessa kuin maailmallakin. Suomen vahvuus on osaaminen ja koulutettu väestö. Näihin satsaaminen on työllisyyden kestävää hoitoa. Olisi tärkeää varmistaa, ettei nuoriso syrjäydy koulutuksesta. Vasemmistoliitto ehdottaakin toimenpiteeksi oppivelvollisuusikärajan nostamista 18 vuoteen. Koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen panostaminen auttaa Suomea ja maailmaa selviämään edessämme olevista ilkeistä ongelmista. Työllisyysasteen parantamiseksi tarvitaan aktiivista ja kannustavaa työllisyyspolitiikkaa, ei työttömien syyllistämistä ja kyykyttämistä. Sosiaaliturvan uudistaminen kannustavan perustulon suuntaan olisi vasemmiston mielestä todellinen kestävän kehityksen työllisyysteko ja perhevapaajärjestelmän uudistaminen olisi keino lisätä naisten työllisyysastetta ja edistää tasa-arvoa.

Arvoisa puhemies! Agendan läpileikkaavana näkökulmana on eriarvoisuuden vähentäminen. Selonteossa tunnistetaan, että eriarvoisuus on kasvanut myös Suomessa. Jään kuitenkin kaipaamaan konkreettisia toimenpiteitä eriarvoistumiskehityksen kääntämiseksi. Avaimia siihen ovat vasemmiston mielestä sosiaaliturva, työllisyys, kohtuulliset työehdot, julkiset palvelut ja verotus. Valitettavasti hallitus on tehnyt politiikkaa, joka lisää suomalaisten taloudellista eriarvoisuutta. On epäjohdonmukaista puhua ohjelmatasolla eriarvoisuuden vähentämisestä, jos samalla tekee päätöksiä, jotka kasvattavat sitä.

Arvoisa puhemies! Kehityspolitiikka on yksi Agendan toimeenpanon keino. Toimintaohjelman pitäisi vasemmistoliiton mielestä sisältää suunnitelma kehitysyhteistyömäärärahojen nostamiseksi 0,7:n bruttokansantuoteosuudelle. Kehityspolitiikassa avainasemassa on politiikan johdonmukaisuus. Kehitysrahoituksella ei yksin ratkaista kehittyvien maiden ongelmia, jos samalla ei puututa veroparatiisitalouteen ja kansainvälisen kaupan vääristymiin, jotka estävät kehittyvien maiden talouksien kehittymistä.

Arvoisa puhemies! Hyvin suunniteltu on vasta puoliksi tehty. Jokaista lakiesitystä ja budjettia tulisi arvioida kestävän kehityksen näkökulmasta. Kestävän kehityksen tulisi olla sisäistetty näkökulma niin virkamieskunnassa kuin eduskunnassakin. Vasemmiston mielestä tarvitaan puolueeton kestävän kehityksen arviointineuvosto, jonka tehtävä olisi arvioida Agendan toimeenpanoa ja raportoida siitä säännöllisesti. Mallia voisi ottaa talouspolitiikan ja lainsäädännön arviointineuvostoista.

Arvoisa puhemies! Gandhi sanoi: "Sinun tulee olla se muutos, jonka haluat nähdä maailmassa." Suomen kansakuntana ja jokaisen meidän yksilönä tulee sisäistää tämä sanoma, ja sen tulee olla Suomen kestävän kehityksen politiikan ohjenuorana.

14.53 **Anders Adlercreutz r** (ryhmäpuheenvuoro): Värderade talman! Det är bra att regeringen gör en redogörelse, och att vi här kommer åt att debattera den, och att implementeringen är direkt underställd regeringen. Det ska ni ha tack för.

Genom hela den här redogörelsen lyser en vilja att ta i problemet. Det finns en analys och den täcker ett brett fält. Hållbar utveckling är inte bara miljö, inte bara klimat, ekonomi eller sociala frågor. Agenda 2030 handlar också om allas rätt till vatten, arbete och hälsa, med särskild fokus på kvinnors och flickors rättigheter.

Hur lever vi hållbart? Det är den mest elementära frågan man kan ställa sig — om man bor på ett klot, som vi.

Arvoisa puhemies! Samanaikaisesti ei kuitenkaan päästä siitä, että tässä tapauksessa ero sanojen ja tekojen välillä on suuri. Jos kestävää kehitystä tarkastellaan kokonaisvaltaisena tavoitteena eli tavoitteena, joka menee kaiken muun edelle, sen ohjausvaikutuksen tulee koskea kaikkia päätöksiä, ilman poikkeuksia. Nyt asia ei ole näin. Monella tavalla saa sen käsityksen, että hallitusohjelma ohjaa selontekoa eikä päinvastoin. Kestävän kehityksen ei pidä olla mauste, jota sirottelemme vähän kaikkialle. Ei, sen pitää olla itse pata, jossa keittäminen tapahtuu — se pitää siis asettaa lähtökohdaksi. Senkin takia tämän selonteon pitäisi kantaa yli hallituskausien.

Kiireesti ratkaisua vaativa suuri kysymys on ilmastonmuutos: Miten me siihen reagoimme? Määrääkö se politiikkamme suunnan? On selvä, että panostamme bioenergiaan, mutta mittakaavan pitää olla järkevä. Se ei voi olla laajamittainen ratkaisu. On syytä uskoa, että hallituksen visio on liian optimistinen. Myös valtioneuvoston oma tuore selvitys toteaa, että jos metsähakkuut kasvavat noin 80 miljoonaan kuutiometriin vuodessa, niin hiilinielu puolittuu vuosina 21—30. Tämä voidaan nähdä varoituksena, ja siksi meidän on turvattava tasapainoinen, kestävä kehitys.

Samanaikaisesti kun kansainvälisellä tasolla puhumme fossiilisten polttoaineiden tukien purkamisesta, kanavoimme itse päästökaupasta saatavat tulot saastelähteisiin. On itsestäänselvää, että nämä tulot tulisi käyttää ilmastonmuutosta hillitsevien ja ehkäisevien toimenpiteiden rahoittamiseen.

Värderade talman! Hållbar utveckling handlar om globalt ansvar. "Leave no one behind" är den bärande principen i Agenda 2030. Biståndet är en viktig del av helheten. Det är inte utan orsak regering fått ris för sin biståndspolitik. Samtidigt som vi talar om samarbete och globalt ansvar, skar vi i fjol ner 70 procent av bidragen till FN. Vi satsar inte på de fattigaste, ens i den mån denna redogörelse önskar. Här hoppas vi på en ändring av kursen, och på en klar plan på hur Finland ska nå upp till de 0,7 procent som vi officiellt har som mål.

Hållbar utveckling handlar om att sätta saker i rätt perspektiv, att förstå orsak, att förstå verkan. Hållbar utveckling handlar om social kohesion, om en ansvarsfull inställning till till exempel migration.

Arvoisa puhemies! Kestävä kehitys on myös asioiden tarkastelemista oikeista näkökulmista, syiden ja seurausten ymmärtämistä. Kestävä kehitys on sosiaalista koheesiota, vastuullista suhtautumista esimerkiksi muuttoliikkeeseen.

Olin joitakin viikkoja sitten Jordaniassa, maassa, jossa on puolitoista miljoonaa Syyrian pakolaista — se on paljon enemmän kuin Eurooppaan tuli toissa vuonna. Jordanialaiset kuitenkin selviävät tästä. Helppoa se ei ole, mutta he selviävät. Samanaikaisesti meillä syn-

tyy kansallinen kriisi 35 000 turvapaikanhakijasta, joista ehkä vain 15 000 jää Suomeen. Me suomalaiset voisimme sen sijaan lukea tätä selontekoa ja panostaa kotoutumiseen täällä kotimaassamme ja samalla voisimme toimia kestävän kehityksen mekanismien puolesta Euroopassa, todellisten mekanismien puolesta vastuun jakamiseksi, demokratiakehityksen ja rauhan puolesta toimimiseksi sotaan joutuneissa maissa, sillä siellä tänne tulleet ensisijaisesti haluaisivat asua.

Värderade talman! Finland är en ansvarskännande internationell aktör. Vi är bättre än de flesta. Vi ska vara konsekventa och målmedvetna, ta Agenda 2030 som en utgångspunkt för det vi gör, inte bara på nationellt utan även på internationellt plan — och komma ihåg att det är någonting vi vinner på, på många plan. Vi ska också vara en starkare röst i Europa, visa att vi på allvar tror på internationellt samarbete, på att man är starkare tillsammans.

Puhemies Maria Lohela: Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Laukkanen, olkaa hyvä. Tämän jälkeen ministereillä on mahdollisuus käyttää lyhyet puheenvuorot.

14.59 **Antero Laukkanen kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvin suunniteltu on kokonaan tekemättä. [Naurua] Tämä selonteko tarjoaa meille toimintaohjeita, kaikkiaan 39 kappaletta erilaisia toteutusmalleja ja sitten arviointiin kuusi erilaista välinettä. Hallituksen selonteon alussa todetaan: "Globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma — Agenda 2030 — ohjaa Suomea ja muita maita kestävän kehityksen polulla." Tämä olisi hieno asia, jos hallitus myös toimisi tämän tavoitteiden mukaan. Kestävä kehitys vaatii todellisen tilanteen tunnustamisen ja selkeitä päätöksiä, joissa toimitaan havaintojen ja tavoitteiden mukaan. Näin politiikkaa korjataan ja yhteiskunnan toimintaa tehostetaan ja vähäisillä resursseilla saadaan enemmän aikaan. Hallinnon eri alojen koordinaation ja seurannan verkoston kehittäminen ja indikaattorien lisääminen ovat oikein ja kannatettavia, mutta ne eivät vielä riitä. Hallituksen itsensä on oltava poliittisesti johdonmukainen ja uskottava.

Kun huolella lukee selonteon tekstin, huomaa sen olevan ristiriitainen. Sanojen ja tekojen välillä on vielä paljon kuilua. Hallitus sanoo tukevansa osaamista ja koulutusta mutta leikkaa rajusti koulutuksen määrärahoja. Hallitus kaipaa tavattomasti innovaatioita ja tutkimusta ja mainitsee erityisesti VTT:n ja Tekesin, joilta se on kuitenkin vienyt 140 miljoonaa euroa rahoitusta. Kristillisdemokraatit ovat tätä kritisoineet hallituksen eräänä käsittämättömimmistä linjauksista, sillä juuri tekniset tutkimuslaitokset tuottavat uusia yrityksiä, innovaatioita ja työpaikkoja. Ehkä hallitus nyt uskoo ja herkistelee korvaansa, kun myös OECD:n asiantuntijat sanovat saman asian.

Hallitus ilmoittaa tukevansa globaalia kumppanuutta ja olevansa siihen tavattoman sitoutunut mutta leikkaa rajusti kehitysyhteistyöstä, mikä olikin yhden hallituspuolueen keskeinen vaaliteema, jota he nyt myös sitten toteuttavat. [Oikealta: Vähän niin kuin venevero!] Selonteon mukaan Suomi tukee kehitysmaiden kansalaisyhteiskunnan vahvistumista, ja konkreettinen toimenpide tähän oli siis kansalaisjärjestöjen rahoituksen puolittaminen. Arvoisa puhemies, kun tässä selonteossa painopisteenä kuitenkin on se, että laitetaan toimeen jotakin, toteutetaan näitä tavoitteita, niin miten ihmeessä kansalaisjärjestöt voivat tähän huutoon vastata, jos heiltä viedään resurssit? Siis toisin kuin edellytetään kestävän kehityksen yhteiskuntasopimuksessa, jonka piti olla selonteon pohjana, nyt toimitaan täysin

vastakkaiseen suuntaan. Ilmastorahoituksenkin piti olla kehitysyhteistyörahoituksen suhteen kasvattamassa sitä eikä sisältyä siihen, niin kuin nyt tehdään.

Tyhjät sanat ja ympäripyöreys eivät lämmitä: "Sosiaalista vastuullisuutta lisätään parantamalla riskinarviointia sekä koko hankintaketjun kestävyyttä muun muassa vuoropuhelun avulla hyödyntämällä YK:n ja muita kansainvälisiä yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevia periaatteita." Kuinkahan moni mahtoi ymmärtää, mitä tässä sanottiin? Todellisuudessa Suomi on leikannut YK:n jäsenjärjestöiltä tukeaan 70 prosenttia ja osalta jopa 100 prosenttia.

Hallitus sanoo hienoin sanakääntein haluavansa turvallista yhteiskuntaa mutta leikkaa Tullilta, Verohallinnolta ja poliisilta väkeä ja harmaan talouden torjunnan resursseja. Voimme kaikki yhtyä hyvin tämän selonteon tavoitteisiin, mutta kritiikkimme oikeutetusti kohdistuu siihen, että toiminta on ristiriidassa tavoitteiden kanssa. "Kestävä kehitys edellyttää poliittista johdonmukaisuutta", sanotaan yhteiskuntasitoumuksessakin. Sen mukaan "kiinnitämme erityistä huomiota lasten ja nuorten hyvinvointiin". Nyt kuitenkin heiltäkin leikataan.

Arvoisa puhemies! Olisi hyvä, jos tässä selonteossa olisi ollut hiukan itsekriittisyyttä ja rehellisyyttä ja todettu, että emme ole näihin tavoitteisiin päässeet, joita tässä tarjoamme. Kristillisdemokraatit esittävät syvän huolensa Agenda 2030 -tavoitteiden toteutumisesta Suomen osalta. [Vasemmalta: Ettekä ole yksin!]

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Tiilikainen, 3 minuuttia. — Olkaa hyvä.

15.04 **Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia ryhmäpuheenvuorojen pitäjille. Kun tarkoin korvin kuuntelin ryhmäpuheenvuoroja, niin totesin, että jokainen eduskuntaryhmä varmasti antoi parhaan panoksensa, mihin kukin pystyy tämän yhteisen ison maailmanlaajuisen tavoitteen, Agenda 2030:n, toimeenpanon suorittamiseksi.

Hallitusryhmistä edustaja Vehkaperä korosti esimerkiksi sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden asiaa — hyvä, juuri näin.

Edustaja Kulmala nosti hyvin esiin työttömyyden torjumisen. Se on osa osallisuutta, ja onneksi meillä työllisyys tällä hetkellä paraneekin.

Edustaja Multala totesi aivan oikein sen, että kaupungit ovat avainasemassa tässä hiilineutraalisuuden saavuttamisessa. Siellä meillä toki työsarkaa on, ja siksi hallitus linjaa kunnianhimoisia tavoitteita hiilestä eroon pääsemiseksi.

Edustaja Mäkisalo-Ropposta kiitän puheenvuorosta lämpimästi. Siinä oli perspektiiviä pitkältä aikaa siitä, miten hyvinvointiyhteiskuntaa on Suomessa rakennettu. Kritisoitte toki, ja tunnustamme itsekin, että puutteita löytyy, mutta juuri se investoiminen hyvinvoinnin rakentamiseen pitkäjänteisesti oli hyvä ja oiva näkökulma.

Edustajat Kari, Sarkkinen, Adlercreutz ja Laukkanen löysivät lähinnä huonoa sanottavaa tästä toimeenpanosta. Varmasti siinä paljon parannettavaa on, ja toivon, että tulevaisuusvaliokunta voi nyt pohtia sitten, miten viemme tätä kestävää kehitystä eteenpäin vuotta 2030 kohti. Sen verran haluan kuitenkin todeta, että hallitus on laatinut tämän selonteon listaamalla ne toimet, jotka tällä vaalikaudella toteutetaan — jotka tällä vaalikaudella toteutetaan. Tulevat hallitukset voivat panna paremmaksi ja toteuttaa lisää toimenpiteitä kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. [Susanna Huovinen: Entä pitkäjänteisyys tässä mielessä?] Juuri tämä selonteon tuominen tänne ja toivottavasti syntyvä pysyvä ra-

kenne — että kerran vaalikaudessa esitämme tuon toimeenpanosuunnitelman, eduskunta käsittelee sen, antaa siihen vastauksen ja hallituksen vuosikertomuksen yhteydessä mittareihin nojaten katsotaan, miten näissä tavoitteissa edistymme — on tärkeä osa tätä toimeenpanoa ja sen seurantaa.

Toivotan kaikille valiokunnille oikein perusteellista käsittelyä tässä. Nyt on mahdollisuus siis pistää vielä paremmaksi.

Puhemies Maria Lohela: Ennen debattia vielä ministeri Mykkänen, 3 minuuttia.

15.07 **Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Kai Mykkänen:** Arvoisa puhemies! Kiitos mielenkiintoisista puheenvuoroista ja painavista sanoista. Ensinnäkin, tässä on toki aika paljon ryhmäpuheenvuorojen loppupuolella jaettu myöskin lisää uutta rahaa, ja kyllä me varmasti ministeri Tiilikaisen kanssa käyttötarkoituksia myös keksisimme, jos sitä olisi enemmän.

Kiinnittäisin huomiota myös siihen, että ei ehkä ole kestävää kehitystä, että suomalaisten yhteinen velkataakka on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa tai että me tänäkin vuonna otamme velkaa tonnin per suomalainen. Se ei ole se ratkaisu, että me ottaisimme vielä enemmän velkaa ja pyrkisimme sitten ohjaamaan sen johonkin, jolloin tätä taustaa vasten on vääjäämättä ymmärrettävää, että meillä resurssit ovat niukat, siitä me emme pääse mihinkään.

Niiden sisällä me olemme tehneet selkeitä painopistevalintoja. Tässä on puhuttu YK-järjestöjen osalta siitä, että me olemme nyt tänä vuonna esimerkiksi YK:n naisjärjestön kolmanneksi suurin rahoittaja absoluuttisissa euroissa koko maailmassa ja väestörahastossa kymmenen suurimman joukossa. Me olemme leikanneet näistä selvästi vähemmän kuin monesta muusta. YK:n ympäristöjärjestö UNEPilta emme ole rahoitusta kokonaan leikanneet pois, niin kuin tässä yhdessä puheenvuorossa sanottiin — noin yksityiskohtana.

Muutamaan muuhun yksityiskohtaan tartun myös: Mainittiin, että me olemme lisänneet ympäristöhaitallisia tukia. Jos katsotaan nettomääräisesti ympäristöhaitallisten tukien listaa siten kuin ympäristöministeriö sen määrittelee, niin me olemme kyllä useilla sadoilla miljoonilla euroilla sitä vähentäneet, kun katsotaan verotukia kokonaisuudessaan. Tässä kerrottiin myös, että me olemme metsänhakkuilla ylikompensoimassa kaikki muut ilmastotoimemme. Kannattaa huomata, että Kansallinen metsästrategia, jossa tämä 80 miljoonan kiintokuution hakkuuarvio vuodelle 2030 esitettiin, on jo aiempien hallitusten aikana esitetty. Tämä energiastrategia, mikä nyt on hyväksytty, ei sitä mihinkään nosta. [Ville Niinistö: Nostaapa!] Ja muilta osin on varmasti syytä käydä keskustelu painopisteistä, sisällöstä, ja toivon tosiaan, että valiokunnilta tulee rakentavia ehdotuksia, miten voimme taloudellisesti, sosiaalisesti, kestävästi entistä voimakkaammin viedä meidän suomalaisten yhteistä agendaa eteenpäin.

Puhemies Maria Lohela: Ja näin, nyt käydään debattiin. Pyydän siihen osallistuvia ilmoittautumaan. — Edustaja Vehkaperä, ja 2 minuuttia, olkaa hyvä.

15.10 **Mirja Vehkaperä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mikään hallitus ennen tai jälkeen Sipilän ei varmasti tee kestävän kehityksen työtä valmiiksi. Se siitä pitkäjänteisyydestä. Sitä on siis tehty ja tullaan tekemään. Tärkein kestävän kehityksen toimenpide tällä hallituksella on ehdottomasti ponnistella talouden kuntoon laittami-

seksi, johon liittyy työllisyyden parantaminen koko maassa kaikilla sektoreilla. Siksi ehkä taloutta sinänsä ei tässä ole ylikorostettu. Me tiedämme, että orastavaa kasvua tunnelin päässä on olemassa talouskasvulle, työllisyydelle, mutta se on väline, jolla pystymme kestävää kehitystä toteuttamaan, ja se myöskin työllistää Suomessa.

Omasta mielestäni kestävä kehitys ei ole mitään raketti- tai tähtitiedettä. Se on hyvin konkreettisia arjen tekoja kestävän kehityksen piirissä: esimerkiksi lähiruuan suosimista omakotitaloissa tai omassa lähiympäristössä tai niissä kunnallisissa päätöksenteoissa. Kiertotaloudessa olemme kierrätyksen, ei voi sanoa edelläkävijä, mutta meillä on myöskin hyviä orastavia esimerkkejä vietävissä maailmalle. Ja huolenpito, joka tuli tässä myöskin hyvin esille, on sitä, että me pistämme talouden kuntoon, työllisyyden paremmaksi ja pohdimme sitä, miten syrjäytymistä voitaisiin kaikin tavoin estää. Ihmisyys on tärkeä arvo, kuten sosiaalidemokraatit nostivat tuossa puheenvuorossaan esille.

Pidän tärkeänä, että työtä tehdään yli hallituskausien, yli hallintorajojen, ja kaikki ne politiikkateemat ja painopisteet ja tavoitteethan ovat aikaa kestäviä, jotka tähän on nostettu. Ei köyhyyttä, ei nälkää voi yhtäkkiä yhdellä teolla poistaa, pitää olla pitkäjänteinen. Minusta hallitus on vastannut tähän hyvin.

15.12 **Kari Kulmala ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen kehityspolitiikka on osa kestävän kehityksen niin sanottua globaalia ulottuvuutta eli sitä kestävän kehityksen työtä, mitä pyrimme Suomen rajojen ulkopuolella tekemään. Kehityspolitiikassa Suomen ykköstavoite on edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa ja naisten ja tyttöjen oikeuksia. Naisilla pitäisi olla maailmanlaajuinen oikeus käydä koulua, tehdä omia valintoja ja vaikuttaa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Humanitäärisissä kriiseissä naiset ja lapset ovat siinä kaikkein heikoimmassa asemassa, eikä heillä useinkaan ole edes varaa tai mahdollisuutta pyrkiä ihmissalakuljettajien avustamina Eurooppaan. Ihmiskaupan uhreiksi he toisaalta joutuvat paljon miehiä useammin. Naisten aseman vahvistamisen tukeminen edesauttaa yleisesti ottaen yhteiskuntien vakautta ja esimerkiksi suunnitelmallista perhepolitiikkaa. Pyytäisinkin ministeriä vielä toistamaan, millaisin konkreettisin toimin Suomi edistää naisten asemaa maailmalla, millaisia projekteja on käynnissä.

15.14 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aiemmissa puheenvuoroissa on vahvasti peräänkuulutettu tarvetta vahvistaa kehitysyhteistyötä. Jos haluamme saavuttaa tavoitteemme nostaa kehitysapu pitkällä aikavälillä 0,7 prosentin tasolle, on meiltä löydyttävä valmiutta rakenteellisiin uudistuksiin, joilla parannetaan taloutemme kestävyyttä. Me kokoomuksessa haluamme Suomen olevan jatkossakin avoin, kansainvälisiä vastuitaan hoitava Pohjoismaa. Tämä onnistuu vain ja ainoastaan saavuttamalla pohjoismaalainen korkea työllisyysaste. Ilman työllisyysasteen kasvua Agenda 2030:n tavoitteet uhkaavat jäädä toteutumatta.

Kun verrataan nuorten naisten työllisyyttä Suomen ja Ruotsin välillä, huomataan merkittävä ero: Suomessa 25—44-vuotiaiden naisten työllisyysaste on 10 prosenttia länsinaapuria matalampi. Eroa selittää se, että Suomessa äidit ovat Ruotsia pidempään poissa työmarkkinoilta. Ruotsissa isät puolestaan käyttävät enemmän perhevapaita, mikä tasaa eroja sukupuolten välillä ansiotasossa, eläkkeissä ja asemassa työmarkkinoilla. Nykyisillä toimilla hallitus ei tule pääsemään työllisyystavoitteeseensa. Siksi olen varma siitä, että myös perhevapaauudistuksesta ja maksuttomasta varhaiskasvatuksesta tullaan käymään keskusteluja puoliväliriihessä. Tätä kautta puheet saadaan muutettua käytännön toimenpiteiksi.

15.15 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisat hallituspuolueiden edustajat! Kyllä varhaiskasvatuksesta puhuminen kuuluu kestävän kehityksen agendalle ilman muuta, sillä yksi varhaiskasvatukseen panostettu euro tulee selvitysten mukaan takaisin yhteiskunnalle seitsemänkertaisesti. Siksi muun muassa SDP on esittänyt siirtymistä maksuttomaan varhaiskasvatukseen.

Panostukset varhaiskasvatukseen olisivat loistavia hyvinvointi-investointeja. Tavoitteen maksuttomasta varhaiskasvatuksesta voisi hyvin ottaa mukaan tämän selonteon toimenpiteisiin. Se olisi rohkea investointi ja katsoisi myöskin riittävän kauas.

Arvoisat ministerit, voisiko hallitus ottaa tämän asian toimenpidelistalleen, ja onko hallitus valmis miettimään tätä hyvinvointitalousnäkökulmaa jatkossa enemmän päätöksiä tehtäessä? Hyvinvointitalous on kestävää kehitystä parhaimmillaan, ja on muistettava, että hyvinvointi ja talous kulkevat aina käsi kädessä. Hyvinvointi-investoinnit tänään maksavat itsensä takaisin huomenna.

15.16 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä prosessia on seurannut ja nyt lukenut näiden järjestöjen kannanottoja, jotka ovat Agenda 2030 -prosessiin osallistuneet, niin kuuntelisin kyllä hallituspuolueidenkin riveistä näitä huolia todella vakavalla korvalla. Esimerkiksi ympäristö- ja kehitysyhteistyöjärjestöt ovat pistäneet ulos kannanoton, jossa he hyvin kriittisesti puhuvat tämän toimeenpanosuunnitelman kunnianhimon tasosta. Vähän vaikuttaa siltä, että tässä prosessissa on kyllä kuultu, mutta ei kuunneltu. Erityisesti järjestöt ovat ottaneet esiin huolen siitä, miten tässä selonteossa käsitellään ilmastoasioita, miten tässä käsitellään koulutusasioita, mutta myös siitä, miten ihmisoikeuskysymyksiä käsitellään. Joten kyllä itse toivoisin vielä, että kunnianhimoa aivan merkittävästi nostetaan valiokuntakäsittelyssä ja kaikki nämä järjestöjen esiin nostamat huolet, joita ei tässä kohtaa ole kuultu, siinä kohtaa kuultaisiin. Kuitenkaan ei tämmöisen toimeenpanosuunnitelman tarkoituksena ole toistaa vain sitä, mitä hallitusohjelmassa on esitelty, vaan tavoitteena olisi aidosti käydä prosessi, jossa pystyttäisiin petraamaan ja tuomaan uusia ratkaisuja. Järjestöjen kritiikin kärki on nimenomaan se, että tämä on pääasiassa hallitusohjelman toisinto, ja se ei ollut tarkoitus.

15.18 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää hallitusta siitä, että sukupuolten tasa-arvon merkitys on tunnistettu kestävän kehityksen kannalta. On hienoa, että meillä ymmärretään se, että naisten aseman parantaminen on avain yhteiskuntien kestävään kehitykseen, ja on tunnistettu myös, että seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet ovat olennainen tekijä naisten aseman ja kehityksen kannalta. Kiitokset erityisesti ministeri Mykkäselle siitä, että annoitte tuoreeltaan tukenne Hollannin aloitteelle vahvistaa seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien rahoitusta tilanteessa, jossa USA:n presidentti Trump on ilmoittanut vetävänsä rahoitusta pois ja se uhkaa jättää kehitysmaiden naiset ilman tarvitsemiaan palveluita. Toivottavasti seksuaali- ja lisääntymisterveys näkyy jatkossakin kaikessa Suomen kehitysrahoituksessa mukaan lukien myös humanitaarinen rahoitus. Haluan kiittää hallitusta myös siitä, että rasismin ja vihapuheen torjunnan toimenpiteitä on nostettu mukaan selontekoon. Se on erittäin tärkeä teema, mihin tarvitaan poliittista johtajuutta.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että myös paikallistaso saadaan mukaan kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamiseen, sillä kestävän kehityksen valinnat tehdään usein arjes-

sa lähellä ihmistä. Tulisikin harkita sitä, että kunnat ja maakunnat velvoitettaisiin tekemään omat toimeenpanosuunnitelmansa.

15.19 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Arvoisa puhemies! Ensin haluan muistuttaa ministereitä, että ruotsalaisen eduskuntaryhmän puheenvuoro perustui pitkälti varjobudjettiin, jonka loppusumma on sama kuin hallituksen budjetti, eli ei otettu siinä puheessa lisää lainaa.

Värderade talman! Principen enligt vilken inkomsterna från utsläppshandeln kanaliserades till bistånd var ett innovativt sätt att koppla ihop just klimatarbete med bistånd, helt som ledamot Kari sade. Den principen har vi nu frångått, vilket vi tycker är beklagligt.

Arvoisa puhemies! Tapa, jolla ohjattiin päästökaupan tulot kehitysyhteistyöhön, oli innovatiivinen tapa kytkeä yhteen nimenomaan ilmastotyö ja kehitysyhteistyö, ja tästä periaatteesta hallitus on nyt poikennut. Aikaisempi ministeri Rehn nosti tämän ongelman esille ja ehdotti, että rahat kohdistettaisiin edes päästövähennyksiin tähtääviin innovaatiotukiin. Tämä lienee minimivaatimus myöskin Agenda 2030 -pakettia ajatellen. Mikä on asianlaita, ministerit Tiilikainen ja Mykkänen: Onko hallitus sitoutunut nyt voimassa olevaan nurinkuriseen periaatteeseen tämän hallituskauden loppuun, vai näettekö, että kestävä kehitys vaatii johdonmukaisia toimia kaikilla osa-alueilla? Entä tulemmeko näkemään suunnitelman sitä ajatellen, että pääsisimme siihen 0,7 prosentin tavoitteeseen, joka lienee kaikkien yhteinen tavoite?

15.21 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Otan vastaan tämän kritiikin siitä, että ryhmämme puheessa ei juurikaan ollut positiivisia näkökulmia. Mutta se johtuu yksinkertaisesti siitä, että kuilu näiden esitettyjen tavoitteiden ja tekojen välillä on niin suuri, että oli vaikea löytää konkreettisia ilonaiheita sieltä.

Otetaan nyt esimerkiksi vaikka tämä todellinen tilanne, joka on meillä Tansaniassa, jossa viime vuoden puolella sain käydä. Siellä on leikattu meidän määrärahoja sillä tavalla, että muutamassa vuodessa ne ovat tippuneet 47 miljoonasta 13 miljoonaan. Ruotsin määrärahat Tansanian osalla ovat 150 miljoonaa, Norjan 100 miljoonaa — ja Suomen 13 miljoonaa. Ministeri Mykkänen on tästä hyvin tietoinen, kun on siellä käynyt useasti. Totean vain, että me olemme tippumassa lilliputtisarjaan tässä, miten me käytännössä toimimme. Me pystymme kyllä tuottamaan näitä ohjelmia, niin kuin tässäkin on 39 toimenpidettä — loistavia toimenpiteitä, hurraan niille kaikille, kunhan alkaa löytymään jonkinlaista konkretiaa niiden toteuttamiseksi. — Kiitoksia.

Puhemies Maria Lohela: Sitten siirrytään minuutin puheenvuoroihin.

15.22 **Susanna Huovinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensiksi minäkin haluan kiittää hallitusta tästä selonteosta, koska on tärkeää, aivan Agenda 2030:n tavoitteiden mukaista, että myös eduskunnat ovat mukana tässä prosessissa. Tärkeitä avauksia ovat esimerkiksi rasismiin, vihapuheeseen puuttuminen, maahanmuuttajien kotoutumisen esiinnostaminen. Myös kulttuurin ja liikunnan huomioiminen osana hyvinvointia on mielestäni todella uutta, ja on hienoa, että ne ovat päätyneet tänne.

Ongelma on kuitenkin se, arvoisat ministerit, että tavoitteesta voimme olla varmasti tässä hyvin yksimielisiä mutta nämä keinot jäävät uupeloiksi. Vähemmällä saadaan harvoin aikaiseksi parempaa, tasa-arvoisempaa, oikeudenmukaisempaa, eriarvoisuutta kitkevää työtä — tämä olisi ollut syytä tunnustaa. Uskon, että näissä ryhmäpuheenvuoroissa, joissa tätä kritiikkiä esitettiin, peräänkuulutettiin sitä, että tässä olisi voitu tämäkin avoimesti todeta, ja se ehkä meitä tässä keskustelussa on hieman vaivannut. Valintoja voidaan tehdä, sen me olemme osoittaneet täällä eduskunnassa [Puhemies koputtaa] myös omilla vaihtoehtoisilla budjeteillamme. Tähän toivoisin kommenttejanne: miten nämä resurssit saadaan riittämään tähän toimintaan?

15.24 **Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministereillä Tiilikainen ja Mykkänen on epäkiitollinen tehtävä täällä puolustaa hallituksen linjaa. Se, jonka täällä pitäisi olla, on pääministeri Sipilä — hän on kestävän kehityksen toimikunnan puheenjohtajana toiminut. Kun katsotaan tätä hallituksen koko linjaa, niin se suuri juttuhan tässä on se, että Agenda 2030:n kestävän kehityksen tavoitteet mittaavat maan yleistä politiikan inhimillisyyttä, sen pitkäjänteisyyttä ympäristön, talouden, eriarvoisuuden torjumisen näkökulmasta ja tasa-arvon näkökulmasta. Ja tämä hallitus on leikannut kaikista näistä keskeisistä arvoista: Se on heikentänyt naisten asemaa, esimerkiksi leikkaukset kohdistuvat sosiaaliturvassa enemmän naisten asemaan kuin miesten asemaan. [Anne Kalmari: Naisten asema paranee, kun he pääsevät töihin!] Se on heikentänyt maailman köyhimpien asemaa. Se on leikannut lähes kaksi kolmasosaa luonnonsuojelurahoista pois Suomessa. Se on leikannut YK:n ympäristöohjelma UNEPin rahoituksen kokonaan pois. Sen jälkeen on vaikea tulla tänne selittelemään näitä lätinöitä, koska teillä ei ole mitään konkreettista, mitä te teette — ihan kivoja puheita, mutta ei keinoja, kun rahat on viety pois.

15.25 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esimerkiksi naisten asemaan: vanhemmuuden kustannukset viimein jaetaan — se teko, mitä eivät muut pystyneet tekemään.

Toivoisin, että keskustelisimme ylisukupolvisuudesta, kohtuullisuudesta, kestävästä luontosuhteesta emmekä ottaisi tällaisia lilliputteja, pieniä politiikan eri lohkoja, vaan miettisimme, miten. Esimerkiksi, kun biotalous on nostettu tässä hallitusohjelmassa, se on mielestäni erittäin oleellinen osa kestävää kehitystä ja tässä teot vääjäämättä pala palalta etenevät: on biokaasulaitosten esiinmarssin aika, on kierrätyksen esiinmarssin aika, on tekoja uusiutuvan energian puolesta muutenkin, on uusiutuvien tuotteitten esiinmarssin aika. Kaikkea tätä Suomessa tehdään, ja toivoisin, että näitä asioita nostettaisiin. Saamme olla ylpeitä siitä, että olemme edelläkävijöitä. Saamme olla ylpeitä siitä, että Suomi on Euroopan metsäisin maa ja että me käytämme näitä luonnonvaroja kestävästi.

15.26 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aina tehnyt politiikkaa siitä lähtökohdasta, että kiitän silloin, kun on kiittämisen aihetta, ja kritisoin silloin, kun on kritisoimisen aihetta. Kyllä tämä ongelma hallituksen politiikan suhteen on juuri tämä sanojen ja tekojen ylipääsemättömän suuri ristiriita, jota ei oikein voi olla kommentoimattakaan, kun käsitellään tätä aihetta, eikä sitä voi olla kritisoimattakaan näin opposition näkökulmasta. Hallitus puhuu eriarvoisuuden vähentämisestä samanaikaisesti, kun sitä lisätään: kansainvälisesti leikkaamalla kehitysyhteistyöstä ja kansallisesti leikkaamalla sosiaaliturvasta.

Mutta kun ministeri Mykkänen mainitsi omassa puheenvuorossaan ilmastopäästöjen vähentämisen tärkeyden kestävälle kehitykselle niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin, niin olisin toivonut ministereiden nyt kommentoivan niitä vaikutusarvioita, mitä on julkaistu hallituksen energia- ja ilmastostrategiasta liittyen siihen suurimpaan kipupisteeseen, mikä siinä on, eli tähän liialliseen nojautumiseen metsien käyttöön. Onko teidän mielestänne nyt syytä uudelleen arvioida näitä linjauksia, kun tiedämme, että tämä hiilinielun puolittuminen tulee johtamaan siihen, että päästöt eivät nettomääräisesti vähene?

15.27 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Useissa ryhmäpuheenvuoroissa otettiin ja nyt myös edustaja Andersson otti esille tämän perusteettoman väitteen, että päästöt eivät muka nyt vähenisi. Kyllä ne vähenevät. [Välihuutoja vasemmistoliiton ryhmästä] Te unohdatte sen yksinkertaisen faktan, hyvät ystävät, että metsät kasvavat. Ymmärrän toki, että jos asuu kaupungissa betonilähiössä, niin saattaa jäädä helposti huomiotta tällainen fakta, että metsät kasvavat [Välihuutoja] ja niiden kasvun myötä se kompensoi tämän asian, eli kiitän hallitusta näistä päästövähennyksistä ja näen, että meidän metsätaloutemme on erittäin kestävällä pohjalla. Muistakaa metsien kasvu.

15.28 **Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi tärkeätä, että kun Suomi on metsäinen maa ja me kaikki olemme sitä mieltä, että on hyvä, että Suomessa voidaan käyttää luonnonvaroja kestävästi, myös niin, että metsäteollisuuden työpaikat Suomessa pärjäävät, niin silloin ei kannata huijata itseään ja väittää, että se on kestävää, mikä sitä ei ole, koska sen läpi nähdään. Ongelma on, kun ilmastonmuutos pitää torjua nyt lähivuosikymmeninä, nämä ylisuuret hakkuut. Hallitus on ohjelmassaan lisäämässä hakkuita merkittävästi. Vihreiden energiavisiossa ei lisätä hakkuita nykymäärästä [Hannu Hoskonen: Kivihiilivisio!] mutta siltikin voidaan päästä hiilineutraaliin Suomeen 2030-luvun loppupuolella. Suosittelen, että tutustutte meidän energiavisioomme. Siellä on paljon asioita, mitä edustaja Mykkänen on kansanedustajana puhunut mutta ei niin paljon ministerinä. [Susanna Huovinen: Siihen on syynsä!]

Haluan sanoa sen, että tässä metsien kestävässä käytössä hiilinieluja ei saa ylisuurilla hakkuilla puolittaa seuraavan vuosikymmenen aikana, koska silloin tavallaan se mahdollisuus, että se metsien uusiutuminen ja hiilinielujen ylläpitäminen olisi ylipäätään mahdollista, että me pääsemme hiilineutraaliin yhteiskuntaan 2030-luvulla ja sen jälkeen, lyödään etukäteen pois. Me tarvitsemme niitä hiilinieluja. Ei se ole mikään reservi, mistä voi ottaa tuosta noin vaan loputtomasti [Puhemies koputtaa] keskustalaisten politiikalla.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Tiilikainen, 1 minuutti.

15.29 **Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen** (vastauspuheenvuoro):

Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tästä talouden kestävyydestä: Talouden käänne on tapahtunut, työpaikat lisääntyvät. Se on hyvä, se antaa selkänojaa koko tälle asialle.

Tässä nyt kovasti pohditaan tätä metsien kestävyyttä. Meillä on ollut vuosikymmeniä tilanne metsissä, että olemme jääneet kestävistä hakkuumahdollisuuksista aika paljon jälkeen. Edellinen hallitus määritteli kestävät hakkuumahdollisuudet 80 miljoonan kuutiometrin tasolle kansallisessa metsästrategiassa. Nyt viimein ollaan saavuttamassa tuo taso, ja juuri tähän kestävään metsän käyttöön perustuu myös hallituksen energiapolitiikka,

energia- ja ilmastostrategia. Te olette ollut sitä kestävän hakkuumahdollisuuksien tasoa itse määrittelemässä, edustaja Niinistö. [Hannu Hoskonen: Onko unohtunut?]

Totean vielä, että UNEPin rahoitusta ei ole poistettu kokonaan, kuten edustajat Niinistö ja Kari täällä virheellisesti väittävät. [Ville Niinistö: Perusrahoitus on poistettu!] — Kuten virheellisesti väitätte.

15.30 **Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Fakta on se, että UNEPin perusrahoitus, vuotuinen rahoitus, on kokonaan poistettu — fakta. Hankerahoitusta ehkä on. Jos olette tehneet korjaavan päätöksen, niin kertokaa se meillekin. Sitä ei ole meille tuotu eduskunnan tietoon, ainakaan julkisuudessa näin ei ole ollut.

Ja sitten ministeri Tiilikaiselle: Siis nämä arviot näistä kestävistä enimmäismääristähän ovat maatalousministeriön johdolla tehtäviä arvioita, joissa arvioidaan muita näkökulmia kuin sitä, mikä se meidän hiilinielu on. Siis se on teoreettinen maksimi, jota on ylipäätään vaikea saavuttaa, jos ei tosi tarkkaan oteta huomioon sitä, että se on myös luonnonsuojelullisesti kestävää, mistä hakataan ja millä periaatteella. Se on teoreettinen maksimi. Ja silloinkin hiilinielut pienentyvät. Eli hiilinielukysymys on erillinen siitä, mikä on teoreettinen maksimi, ja se on vain arvio, se ei ole ollut tavoite. Te lisäätte hakkuita teidän energiavisiossanne. Nämä aiemmat arviot ovat olleet vain siitä, mikä on kestävyyden maksimi, mitä voitaisiin hakata sen metsän uusiutumisen kannalta, mutta hiilinielujen vähenemisen kannalta Sykkeen ja Luken uusi tutkimus osoittaa — teidän omat tutkijanne valtioneuvoston omassa selvityksessä sanovat — että hiilinielujen pieneneminen mitätöi kaikki muut päästöt. Mitä te siihen vastaatte, mitä teidän omat tutkijanne sanovat?

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Tiilikaiselle vielä yksi minuutin puheenvuoro, ja sitten laajennetaan keskustelua.

15.32 **Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen** (vastauspuheenvuoro):

Tehdään numerot selviksi: Suomen metsien kasvu on 105 miljoonaa kuutiota. Suurin kestävä hakkuumäärä on 89 miljoonaa kuutiota, mistä te, edustaja Niinistö, puhuitte. Mutta kansallisessa metsästrategiassa ette te emmekä me tavoittele suurinta metsätalouden kestävää hakkuumäärää, vaan ainoastaan 80 miljoonan kuution hakkuutasoa, jolloin pystymme pitämään huolen luonnon monimuotoisuudesta ja säilyttämään erittäin mittavat hiilinielut.

Nyt viimein, kun biotalous on kasvussa ja meidän yritysten on kannattanut ryhtyä investoimaan takaisin Suomeen eri metsäteollisuusaloille ja pystymme tätä uusiutuvaa luonnonvaraa hyödyntämään siten, että se tuo hyvinvointia ja työtä suomalaisille kestävällä tavalla, olkaamme siitä tyytyväisiä, edustaja Niinistö. [Ville Niinistö: Mites ne hiilinielut?] — Hiilinielut tulevat käyttäytymään siten, että tämänhetkinen hiilinielu pienenee himpun 2030-luvulla, mutta katsokaa, mitä tapahtuu sen jälkeen: hiilinielut kasvavat [Puhemies koputtaa] uudelleen, ja saavutamme sen tasapainon päästöjen ja nielujen välillä, kuten Pariisin ilmastosopimus [Puhemies koputtaa] tulee edellyttämään.

15.33 **Tiina Elovaara ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on riemastuttavaa, miten tärkeistä asioista käydään tunteella keskustelua. Omakin suosikkini on antifossilisaatio. Terminä se ulottuu minusta politiikkaan myöskin siltä osin, että kaipaan po-

litiikkaan antifossilisaatiota, ja tämä koskee siis sukupolvenvaihdosta. [Naurua] Yli puolet maailman väestöstä on alle kolmekymppisiä. Paljonko maailman päättäjistä on alle kolmekymppisiä? Minkälaista tulevaisuutta parhaillaan maailmalle ja tuleville sukupolville rakennamme? 130 miljoonaa tyttöä on globaalisti koulutuksen ulkopuolella. Jos heillä olisi oma valtio, se olisi suurempi kuin Saksa tai Japani. Miten, ministerit, näette tämän kysymyksen?

15.34 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selonteossa nähdään ympäristöteknologian ja resurssien viisaan käytön merkitys, mistä kiitos. Siitä olisi enää askel kokonaisvaltaiseen ymmärrykseen siitä, että kiertotalous yhdistää ilmastotavoitteet, työllisyyspyrkimykset ja uudistuvan teollisuuden mahdollisuudet, kuten SDP:n vaihtoehtobudjetissa korostetaan. Olemme esittäneet, että kiertotaloudesta tehdään hallituksen uusi kärkihanke — viimeistään seuraavan hallituksen. [Keskustan ryhmästä: Sehän on jo!]

Julkisen vallan kannattaa investoida kiertotalouden kokonaisuuksiin, joissa yhden jätteestä tulee toisen raaka-aine. Biotalouden merkitys on lähinnä paikallinen ja kansallinen, kun taas kiertotalous mahdollistaa korkean osaamisen tuotannon ja palveluiden vientimenestyksen.

Sitran mukaan kiertotalous ja kiertoteollisuus voivat kasvattaa kansantuotetta jopa 2,5 miljardilla eurolla, konepajateollisuutta sadoilla miljoonilla euroilla ja tuoda jopa 70 000 työpaikkaa ensi vuosikymmenen aikana. SDP tarjoutuu yhteistyöhön kiertotalouden edistämiseksi, johon toivomme puoliväliriihessä löytyvän tahtoa ja voimavaroja.

15.35 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitukselta on perätty konkreettisia toimia, ja nyt on alkanut tulla sellainen kuva varsinkin opposition puheista, ettei mitään konkreettista, tai ei ainakaan riittävän konkreettista, ole tapahtunut, pelkkiä suunnitelmia, jotka eivät johda mihinkään.

Ympäristövaliokunta lausui kehityspoliittisesta selonteosta, että uusiutuvaan energiaan panostaminen kehitysmaissa vähentää päästöjä 3—4 kertaa tehokkaammin kuin vastaava investointi Eurooppaan. No, nyt esitän kysymyksen ministereille: onko tämän suhteen mitään konkreettisia toimia tehty? Finnfund ainakin oman väitteensä mukaan sanoo, että 60 prosenttia heidän investoinneistaan tai rahoituksistaan menee ilmastohankkeisiin ja 30—40 prosenttia heidän hankkeistaan työllistyvistä on naisia. Mitä kuuluu esimerkiksi Jordanian aurinkoenergiahankkeille — siellä on kolme Finnfundin rahoittamaa hanketta — tai sitten Keniassa olevalle aurinkopuistolle? Kuinka paljon ne tuottavat, ja koska ne valmistuvat, ja mikä niitten kansantaloudellinen merkitys ja ilmastomerkitys on siellä paikallisesti?

15.37 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tiedustelen ministereiltä, miten turpeen energiakäyttö, kasvavat metsähakkuut ja päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensointi sopivat yhteen hiilineutraalin, resurssiviisaan Suomen kanssa. Kysyn myös, miten tuloerojen kasvattaminen, kaikkein pienituloisimmilta leikkaaminen ja hyvä- ja suurituloisten suosiminen sopivat yhteen yhdenvertaisen, tasa-arvoisen ja osaavan Suomen kanssa, maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan kiristämisestä tai kehitysyhteistyö- ja koulutusleikkauksista puhumattakaan.

Lopuksi kysyn vielä sitä, miksi monia mahdollisia keinoja verovuodon estämiseksi ei oteta käyttöön, jos veropohjan murentuminen niin Suomessa kuin maailmalla koetaan haasteeksi.

15.37 **Aila Paloniemi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä historiallinen selonteko ottaa lähtökohdaksi kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen, joka on laajasti valmisteltu koko suomalaisen yhteiskunnan linjaus kestävästä kehityksestä. Sen avulla kuka tahansa toimija ja kansalainen voi julkistaa oman kestävän kehityksen sitoumuksensa. Mukana on jo esimerkiksi satoja yrityksiä ja paljon kansalaisia. Sitoumuksista kasvaa klustereita, joiden toimet todella vaikuttavat. Esimerkiksi ruokahävikin torjuntaan, kiinteistöjen energiatehokkuuden parantamiseen, nuorisotyöllisyyden vahvistamiseen ja kuntien hiilineutraaliuteen on kerääntynyt joukoittain sitoumuksen antaneita tahoja. Monet kunnat ovat tehneet upeaa työtä resurssiviisauden edistämiseksi ja vieneet sitten resurssiviisauden osaksi ihan normaalia kuntapäätäntää, edistävät sitä kaikin tavoin. Yksi näistä kunnista on kotikaupunkini Jyväskylä.

15.38 **Matti Semi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan vielä Suomen metsien kestävyyteen sillä tavalla, että kun Suomessa tehdään puusta energiaa, sähkövoimaa ja meillä on paljon kunnallisia voimalaitoksia, minne tuodaan Venäjältä haketta, niin aina monta kertaa ihmettelen, miksi suomalaisten yrittäjien hake ei kelpaa sinne. Ja kun niitä veroeuroin tuetaan, niin kysyn ministeriltä: mitä toimenpiteitä ministeri Tiilikainen aikoo tehdä, jotta suomalaisen energiapuun käyttö saadaan täysimääräisesti hyödynnettyä siellä, etteivät näitten yrittäjien hakekasat seiso turhaan, ja jotta estetään se hakkeen tulo Venäjältä?

15.39 **Martti Mölsä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Energian tuottaminen entistä vähäpäästöisemmillä järjestelmillä on myös kestävää kehitystä. Edellisen hallituksen linjasta johtuen nykyinen suunta näyttää olevan kuitenkin, että tällä hetkellä Suomessa muun muassa CHP-laitoksia ajetaan alas, ja vastaavasti Keski-Euroopassa rakennetaan uusia CHP-laitoksia. Olen selvittänyt tämän asian, ja tämä johtuu lähinnä energiapoliittisista verolinjauksista ja suosii kivihiilikäyttöisiä lämpöjärjestelmiä muun muassa täällä Helsingissä. Kysynkin: Onko tämä edellisen hallituksen energiapolitiikkalinja turmiollista tälle Suomen kestävälle kehitykselle? Olisiko korkea aika jo muuttaa näitä linjauksia? Tämä sähkön ja lämmön yhteistuotanto eli CHP-laitokset olisikin turvattava kotimaassa ja turvattava niitten toiminta. Bioenergiahan on se yksi suuri asia, mitä tässä voidaan hyödyntää myös.

15.40 **Anne-Mari Virolainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän selonteon lisäksi myös ministereiden puheista on syytä esittää kiitokset. Nimittäin, Tiilikainen, kiitos siitä, että mainitsitte puheenvuorossanne, että nuoria ei pelkästään kuunnella, vaan nuoret otetaan aktiivisesti mukaan tähän toimeenpanoon. Se on minusta huomionarvoinen asia. Ja toiseksi Mykkäselle kiitokset siitä, että hän lanseerasi tähän toimeenpanosuunnitelmaan jo kolmannen linjan, jota hän kutsui työn ja yrittäjyyden linjaksi.

On aivan selvää, että kehityspolitiikassa meidän pitää panostaa tyttöjen ja naisten asemaan. Lisääntymis- ja seksuaaliterveydestä me olemme usein puhuneet tässä salissa, ja me kaikki ymmärrämme sen, että tyttöjen paikka on koulussa ja sitä kautta työmarkkinoilla

eikä kotona lapsia hoitamassa. Kun puhumme Suomesta, niin tasa-arvon nimissä on syytä muistuttaa, että perhevapaauudistamisella me pystyisimme myös suomalaisten naisten työmarkkina-asemaa parantamaan erittäin paljon.

15.42 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on aikoinaan nostettu hyvin hankalasta tilanteesta sotien jälkeen uutteruudella ja panostamalla hyvinvoinnin edellytyksiin. Meillä oli tietoinen näky siitä, millä tavalla luodaan hyvinvoinnin edellytyksiä. Haluttiin luoda hyvinvointivaltio, jossa olivat toimivat palvelut, hyvä koulutus, ja ennen pitkää saatiin myöskin hyvä päivähoito, subjektiivinen päivähoito-oikeus.

Nyt ilolla olen pannut merkille, että tämän hallituksen sisällä on alkanut uusi keskustelu liittyen päivähoitoon. Ministeri Grahn-Laasonen on avannut keskustelua maksuttomasta päivähoidosta. Tämä sama tavoite on myöskin sosiaalidemokraateilla. Grahn-Laasonen on hyvin viisaasti todennut, että maksuton päivähoito nostaisi eri asiantuntijoiden mukaan naisten työllisyysastetta ja näin ollen lisäisi verotuloja ja vähentäisi sosiaalietuuksien tarvetta ja myöskin lisäisi hyvää pöhinää tässä meidän yhteiskunnassa.

Nyt kun täällä salissa on kaikkien hallituspuolueiden edustajia, niin kysyisin, tekeekö ministeri Grahn-Laasonen nyt aivan turhaan tätä hyvää työtään, [Puhemies koputtaa] koska tämän maksuttomuuden osalta hän on todennut, että ensimmäiset askeleet voitaisiin ottaa jo tämän hallituskauden aikana, [Puhemies: Aika on ylittynyt jo reippaasti!] mutta ilmeisesti hallituspuolueiden kesken ei tästä vallitse yksimielisyys.

15.43 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Emma Kari vihreiden ryhmäpuheenvuorossa arvosteli käytännössä katsoen kaikkia tämän hallituksen tekemiä säästöpäätöksiä. Tämä herättää kysymyksen siitä, mitkä ovat vihreiden näytöt viime vaalikaudelta, jolloin yhdessä hallituksessa noudatimme vihreiden ja muun vasemmiston vaatimaa veronkiristyspolitiikkaa. [Toimi Kankaanniemi: Velkaa!] Silloin kävi näin, että ikäviä säästöjä tehtiin silloinkin, myös koulutuksesta, mutta työllisyys ei parantunut eikä talous kasvanut, päinvastoin työllisyys heikkeni. Sadat tai tuhannet kolmevuotiaiden isät ja äidit menettivät työpaikkansa. Nyt kolmevuotiaiden isät ja äidit saavat työpaikan ja sitä kautta toimeentuloa ja turvaa perheelleen.

Vihreät vastustavat kaikkia säästöjä. Onko se taloudellisesti kestävää teidän mielestänne, että velkaannutaan 5 miljardia joka vuosi?

15.44 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän Agendan tavoitteet, nälän ja köyhyyden poistaminen, ovat tärkeitä mutta kovin vaikeita saavuttaa hallituksen toimien johdosta: olette leikanneet kehitysyhteistyöstä liki puolet. Toisaalta jos planeettamme lämpenee 4 astetta, niin kaikki nämä hyvät tavoitteet ovat liki mahdottomia saavuttaa. Täytyy todeta, että hallituksen ilmastostrategia ei ole linjassa tämän Agendan kanssa. Teidän ilmastostrategianne on metsänhakkuustrategia, joka tähtää hiilinielujen pienentämiseen ja turpeen polttoon. [Hannu Hoskonen: Ei pidä paikkaansa!] Päästöt eivät vähene, niin kuin tässä salissa on jo moneen kertaan todettu. Auringolle, tuulelle ja muulle uusiutuvalle suunniteltu tuotantotuki on kosmeettisen pieni.

Arvoisa ministeri, olen huolissani luonnon monimuotoisuuden heikkenemisestä. Hallituksen leikkaukset luonnonsuojelusta ja suunnitellut metsänhakkuiden lisäämiset ovat to-

della haitallisia meidän luonnollemme. Pyydän ministeriltä arviota siitä, mitä te teette tämän kehityksen pysäyttämiseksi.

15.45 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Harvoin kuulee tuollaisia sivu suun puhuttuja juttuja, jotka eivät pidä paikkaansa. Ensinnäkin metsien kasvu Suomessa tällä hetkellä on 105 miljoonaa mottia. Sekään ei ole mikään maksimi. On ihan tieteellistä näyttöä siitä, että jos hoidamme metsämme kuntoon, teemme harvennukset ajallaan, on mahdollista saavuttaa noin 130—140 miljoonan motin vuotuinen kasvu. Elikkä metsien puuvarasto on sotien jälkeen moninkertaistunut, siis se hiilivarasto, mikä Suomenniemellä sijaitsee. Siitä on ihan turha väittää kenenkään. Meillä oli kasvu sotien jälkeen 50 miljoonaa mottia, nyt se on 105 miljoonaa mottia. Katto lienee lähellä 150:tä miljoonaa mottia. Metsien puuvarasto on suurempi kuin koskaan, eli hiilivarasto on suurempi kuin koskaan. Tämä on tieteellinen tosiasia, turha on siitä väittää.

Toinen asia sitten, arvoisa rouva puhemies, on se, että meillä tänä päivänä on puurakentamisessa otettu vasta ensimmäisiä askelia. Meidän pitää rakentaa yhä enemmän puusta, mikä on kaikkein kestävin materiaali. Hallitus on valinnut sen tien ja pysyy sillä tiellä. Se on oikea tie, eikä niin kuin esimerkiksi vihreiden tie on kivihiilen käytön lisääminen, niin kuin tässäkin kaupungissa on tapahtunut, ikävä kyllä.

15.46 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on mielenkiintoista. Kestävän kehityksen tavoitteethan ovat ensimmäistä kertaa itse asiassa, sitoutuminen niihin, kohdistuneet myös meihin itseemme täällä kansallisesti. Itse asiassa minä luulen, että meidän jokaisen täytyy katsoa varmaan itseämme peilistä. Myös miesten täytyisi katsoa itseänsä peilistä, kun on kysymys naisten oikeuksien toteutumisesta. Kysynkin edustaja Zyskowicziltä: miten te olette edistänyt kymmenien vuosien aikana naisten oikeuksien toteutumista?

Suomi ei ole valmis. Emme elä kestävällä tavalla. Esimerkiksi naisiin kohdistuva väkivalta on suurin ihmisoikeusongelma. Millä tavoin se näkyy politiikan toiminnan painopisteissä, ja miksi naisten ääni kuuluu niin heikosti päätöksenteossa? Naisten palkat eivät lähene miesten palkkoja. Naiset kantavat vielä ylivoimaisesti vastuut perheestä ja lapsista. Lasten oikeudet päivähoitoon ja varhaiskasvatukseen romutetaan ja pidetään vähemmistönaiset ja maahanmuuttajanaiset kotona sekä jätetään puuttumatta naisten huonompaan työmarkkina-asemaan. Naisten vastuu osallistua taloudellisiin [Puhemies koputtaa] talkoisiin näyttää olevan aina itsestäänselvää. [Puhemies koputtaa] On aika ryhtyä tekoihin, hyvät miehet, myös kaikki yhdessä.

15.48 **Seppo Kääriäinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun perusteellahan voi sanoa, että kaikki asiat kuuluvat jollakin tapaa kestävään kehitykseen, ja niinhän se onkin. Minä haluan nostaa perspektiiviä kuitenkin siihen, että kyllähän tässä viime kädessä on kysymys ihmiskunnan olemassaolosta ja meidän täällä maapallolla nyt ja tulevaisuudessa asuvien elämän edellytyksistä aivan konkreettisella tavalla. Kun ilmasto lämpenee tätä tahtia kuin mitä se lämpenee, niin kyllä se vetää kaikki meidät vakavaksi ja asettaa myös tulevat hallitukset tällaisen politiikan eteen kuin missä tällä hetkellä ollaan.

Se tavoite, että me tavoittelemme hiilivapautta, -neutraaliutta, on ihan oikea, mutta niin on tehtävä myös öljyn osalta, että pääsemme siitä eroon uusiutuvien luonnonvarojemme

avulla ja muutoin. Tarvitaan todellinen suomalainen energiakäänne, joka tässä minun mielestäni on kyllä tapahtumassa, ja se on myös mahdollista. Tämä on viestikapula, joka siirtyy hallitukselta toiselle, ja tämä koskee kaikkia. Tämä on laajan yhteisymmärryksen asia mitä suurimmassa määrin. Kiteyttäisin tämän strategian sanomalla omatekoisesti, että "katso kauas, toimi nyt".

15.49 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime vuonna astuivat voimaan YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Pariisin ilmastosopimus. Ne ovat ihmiskunnan kannalta kaikkein tärkeimpiä, mutta näitä sopimuksia viedään nyt eteenpäin varsin haastavassa kansainvälisessä toimintaympäristössä. Monenkeskinen kansainvälinen yhteistyö on kiistetty ja haastettu, nationalismi kasvaa, protektionismi kasvaa, ja tämä kaikki tulee vaikeuttamaan näitten tavoitteitten toteuttamista. Suomen pitää osoittaa sitoutuneisuutensa rauhaan, vakauteen ja moninkeskiseen kansainväliseen yhteistyöhön, ja tämä Agenda 2030:n kansallinen toimeenpano on yksi hyvä keino näyttää esimerkkiä.

Puhemies! Kestävä kehitys on laaja käsite, ja tämä YK:n teema "Leave no one behind" — pidetään kaikki mukana — nostaa mieleen erityisesti sosiaalisen kestävän kehityksen. Haluaisin korostaa kolmea hyvinvointi-investointia: Meidän tulisi panostaa varhaiskasvatukseen, subjektiiviseen päivähoito-oikeuteen. Meidän tulisi taata kaikille nuorille kesätyöpaikka, erityisesti nyt, kun juhlimme itsenäisen Suomen satavuotisvuotisjuhlaa. Ja meidän tulisi puuttua pitkäaikaistyöttömyyteen. Näillä hyvinvointi-investoinneilla me voisimme edistää kestävää kehitystä täällä Suomessa ja näyttää myös esimerkkiä muulle maailmalle.

15.50 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaisin tähän selontekoon ja sen käsittelyyn. Ensinnäkin kiitoksia hallitukselle, että selonteko tuotiin. Tämähän nousi tosiaan, niin kuin ministeri Tiilikainenkin sanoi, keskusteluun ajankohtaiskeskustelussa syksyllä, ja selontekoa toivottiin, ja nyt me pääsemme sitä käsittelemään.

Nyt kun ministeri on vielä paikalla ja on mahdollisuus, niin olisin kysynyt vielä paria yksityiskohtaa liittyen ennen kaikkea tähän eduskunnan rooliin ja tähän pitkäjänteisyyteen, mistä on paljon puhuttu, ja siihen, mikä meidän yhteinen tavoitteemme on: On puhuttu tällaisesta ulkopuolisesta evaluaatiosta tämän selonteon osalta — mitä se käytännössä tarkoittaa? Tämä on hyvä idea ja tuo uskottavuutta tälle selonteolle, mutta millä tavalla on ajatus, että se käsitellään? Kysyisin myös kestävän kehityksen budjetoinnista, jota ehdotin samaisessa ajankohtaiskeskustelussa syksyllä. Nyt tässä selontekotekstissä on otettu positiivinen näkökulma siihen, että tällaista tulosohjausmahdollisuutta budjetoinnin kautta selvitettäisiin, mutta onko tästä mitään tarkempaa suunnitelmaa vielä olemassa? [Puhemies koputtaa] Tämä olisi nimittäin tosi hieno asia.

15.51 **Lea Mäkipää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ryhmäpuheenvuorossa otettiin esille mielestäni tärkeitä asioita, jotka ovat Suomen ongelmia tällä hetkellä, eli eriarvoisuus ja syrjäytyminen, ja ne eivät ole yksistään tämän hallituksen asia. Samoin: työllisyys on kohentunut, mutta meillä on valitettavasti vielä paljon näitä nuoria ja pitkäaikaistyöttömiä. Sitten ovat eri ryhmät: vamma tai pitkäaikaissairaus estää usein työhön palaamisen ja työhön tulemisen. Nyt Osatyökykyisille tie työelämään -kärkihankkeessa etsitään ratkaisuja juuri näihin ongelmiin.

Sitten kun puhutaan tästä kestävästä kehityksestä, niin meillä Suomessa luontaisesti voitaisiin nyt ruveta ravinteiden talteenottoon, niin kuin täällä selonteossa sanotaan, Itämerellä ja muualla vesistöissä, ja yhdyskuntajätteiden kierrätysaste olisi kyllä toteutettavissa yli 50 prosenttiin, niin kuin täällä selonteossa on sanottu.

Mitä tulee maksuttomaan varhaiskasvatukseen, niin lähden kyllä siitä, että perheillä pitää olla valinnanvapaus, hoidetaanko lapsia kotona vai ovatko he [Puhemies koputtaa] jossain laitoksessa.

15.53 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että Agenda 2030 -toimenpideohjelma on laadittu. Siitä kiitos hallitukselle. Kuitenkin puheiden ja suunnitelmien sijaan teot ratkaisevat, ja valitettavasti hallituksen päätökset ovat olleet ohjelmassa lueteltujen tavoitteiden vastaisia, kuten koulutuksesta, perusturvasta ja kehitysyhteistyöstä leikkaaminen, ja siksi täältä tulee myös osittain kritiikkiä.

Suomen osalta on arvioitu, että eniten petrattavaa näissä tavoitteissa on työllisyyden parantamisessa sekä ilmastopolitiikassa. Me ajattelemme usein, että Suomi on erityisen vastuullinen luonnonvarojen käytössä, kuitenkin meidän ekologinen jalanjälkemme on maailman 15. suurin. Biotalouteen panostettaessa avainasemassa on kestävyys. Vähähiiliset korkean jalostusarvon tuotteet ja erityisesti palvelut tuovat myös työtä enemmän kuin biomassan energiakäyttö. Me olemme kiistelleet myös hiilinielujen määrästä. Ministeri itse totesi, että ne ensin pienenevät vuoteen 2030 asti eli siihen asti kuin tämä ohjelma tähtää, ja se on aivan liian myöhään ilmastonmuutoksen torjumisen näkökulmasta.

15.54 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on annettu käsitys, että Suomessa olisivat kaikki asiat vähintäänkin huonosti, mutta jos katsotaan vaikkapa Tilastokeskuksenkin mittausta, niin ainakin 52 listauksessa olemme maailman kärkiluokkaa. Suomi on maailman vakain valtio, maailman turvallisin maa, Suomessa on maailman paras hallinto, vähiten järjestäytynyttä rikollisuutta, maailman riippumattomin oikeuslaitos — ja listaa voisi jatkaa varsin pitkään.

Tässä keskustelussa on, arvoisa puhemies, puhuttu aika paljon energiasta ja ilmastosta, ja totta kai se on yksi tärkeimmistä kysymyksistä myös keskustalle. Ja kun mietitään sitä, että asiat pitäisi aina jättää paremmassa kunnossa seuraajille, niin jos pohtii vaikkapa sitä edellisen kauden energiastrategiaa, niin siinä ei kyllä ollut juurikaan kunnianhimoa. Sen sijaan tämä hallitus on kuitenkin linjannut, että kivihiilestä luovutaan, öljynkäyttö puolitetaan, tulee sähköautoille konkreettiset tavoitteet, biokaasuautoille tavoitteet, uusiutuviin polttoaineisiin vahva sekoitevelvoite, monia, monia toimia.

Olisin kysynyt, arvoisa ministeri, kun täällä edustaja Harakka nosti esiin tämän kiertotalouden, joka kyllä itse asiassa onkin yksi hallituksen kärkihankkeista — mukavaa, että myös sosiaalidemokraatit tulevat sille linjalle: kuinka voitaisiin edesauttaa vaikkapa tällaisia biokaasulaitoksia ja muita kiertotalouden kärkihankkeita? Ja mikä sitten saimaannorppien tilanne olikaan? Ei ilmeisesti ihan niin huono kuin annettiin ymmärtää.

15.56 **Susanna Huovinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on tänään käytetty erinomaisia puheenvuoroja energiasta, ilmastopolitiikasta, monesta tärkeästä kestävän kehityksen osa-alueesta. Hiukan vähemmälle on nähdäkseni jäänyt tämä globaali ulottuvuus, ja ajattelin, että vielä sanon tähän aihepiiriin liittyen sen tärkeän huomion hallitukselle noteerattavaksi, että kyllä näiden resurssien riittämättömyys tässä asiassa on ai-

van keskeinen viestimme ainakin täältä oppositiopuolelta. Meidän on vaikea ymmärtää sitä esimerkiksi, että kun täällä on puhuttu hyvin kriittiseen sävyyn siitä, että ihmiset lähtevät liikkeelle, etsimään turvaa sotien jaloista, niin miksi nimenomaan niiltä järjestöiltä, jotka tekevät työtä juurisyiden poistamiseksi näillä lähtöalueilla, on nämä valtavat leikkaukset tehty. Me emme halua siis vain esittää kritiikkiä vaan myös toimia yhdessä näiden asioiden puolesta, ja toivon nyt, että hallitus puoliväliriihessään ottaa myös tämän globaalin ulottuvuuden kestävässä kehityksessä paremmin huomioon.

15.57 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä otettiin joissakin puheenvuoroissa esiin esimerkiksi aurinkoenergia. Me käsittelemme tällä hetkellä ympäristövaliokunnassa valtioneuvoston selontekoa kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030 mennessä, ja tässähän on paljon yhtymäkohtia tähän tänään käsiteltävään selontekoon. Kummassakaan näistä selonteoista ei ole mitään esteitä sille, etteikö aurinkoenergia voisi Suomessakin kehittyä, päinvastoin, sielläkin kerrotaan toimenpiteistä, joilla sitäkin edistetään. Totta kai voidaan vielä enemmän tehdä. Mutta kuten asiantuntijoilta olemme kuulleet, aurinkoenergia on tällä hetkellä taloudellisesti todella järkevä energiantuotantomuoto ilman tukia.

Hiilinieluista täällä jo ministeri Tiilikainen kertoi aiemmin, että väliaikaisesti ne kyllä pienenevät mutta palautuvat samalle tasolle vuoden 2030 jälkeen.

Edustaja Guzeninalle, joka jo ehti lähteä, olisin vain vastannut, että ei tee ministeri Grahn-Laasonen turhaa työtä — itse tuen hänen tavoitteitaan — mutta täytyy tarkentaa, että puhutaan osa-aikaisesta maksuttomasta varhaiskasvatuksesta.

15.58 **Mirja Vehkaperä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä vain koulutus ja varhaiskasvatus kuuluvat kestävään kehitykseen, ja tässä salissa siitä on keskusteltukin. On hienoa, että eri puolueilla on erilaisia näkemyksiä ja malleja ja esimerkkejä tästä varhaiskasvatusjärjestelmän uudistamisesta. Olen aivan varma siitä, että puoliväliriihessä tai nyt hallituksen tarkastelussa hallitus tarttuu tähän uudistamistyöhön ja jonkunlaista työryhmää tässä perustetaan.

Maksuttomuus varhaiskasvatuksessa on hieno asia ja tavoite, mutta sillä on myöskin hintalappunsa. Halutaanko nyt esimerkiksi lapsiköyhyyttä tällä maksuttomuudella pelastaa, vai onko tämä kädenojennus hyvätuloisille, vai mikä tämä on? Me keskustassa haluamme naisten asemaa työmarkkinoilla ehdottomasti parantaa, mutta on myöskin lapsen oikeudet: lapsen oikeudet lapsuuteen ja lapsen oikeudet omiin vanhempiin, kotihoivaan ja -hoitoon. Arvostan sitä, että eri puolueilla on erilaisia näkemyksiä ja perheillä on aito valinnan mahdollisuus omien lasten hoidossa.

Puhemies Maria Lohela: Ennen ministerin puheenvuoroa vielä edustajat Adlercreutz, Kärnä, Mäkisalo-Ropponen ja Sarkkinen.

15.59 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mahdollisuus maksuttomaan varhaiskasvatukseen ei todellakaan vie mitään muita oikeuksia pois. Sen sijaan tilanteessa, jossa kotouttaminen on hyvinkin tärkeä kysymys, se, että varhaiskasvatus olisi maksutonta, olisi myöskin hyvä polku siihen. Ei siinä tilanteessa kannata maksaa siitä, vaikka äskettäin Suomeen tullut perhe jää kotiin.

Varsinainen kysymys on se asia, jota edustaja Hoskonen nosti esille: puun käyttö. Olen kuullut huhuja, että tulevaisuudessa puu ehkä ei pala Suomessa sen herkemmin kuin Ruotsissakaan. Tämä olisi tärkeä asia. Ollaanko nyt todellakin helpottamassa rakentamismääräyksiä näiltä osin? Ilmastonmuutosta ajatellen kilo puuta sitoo melkein kaksi kiloa hiilidioksidia — pientalo, joka on rakennettu puusta, melkein 30 tonnia. Eli puun edistämisellä olisi iso merkitys tähän tavoitteeseen pääsemisessä.

16.00 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan aluksi minäkin haluaisin kiittää jo salista poistunutta edustaja Harakkaa hänen kommentistaan kiertotaloudesta. Tosiaankin kiertotalous on, kuten edustaja Kulmuni mainitsi, hallitusohjelmassa yhtenä kärkihankkeena, ja on todella ilo nyt tietää, että voimme yhdessä myös sosiaalidemokraattien kanssa tätä tavoitetta edistää.

Täällä on paljon keskusteltu energiapolitiikasta, ja oppositio on esittänyt omia vaihtoehtoisia ratkaisujaan, mutta valitettavasti ne ovat erittäin epärealistisia, ja jollain tasolla tulee jopa sellainen kuva, että oppositio näkee, että sähkö tulee pistorasiasta, vaikka se ei tosiaan sieltä tule vaan se täytyy tuottaa.

Mitä taas tulee näihin hiilinieluihin ja edelleen esitettyihin perättömiin väitteisiin siitä, että päästöt eivät vähenisi, niin minulla on yksi hiilinielu, josta olen ollut erittäin huolissani. Se on Helsingin keskuspuisto, joka ollaan hakkaamassa ja päällystämässä asvaltilla ja betonilla vihreiden tahdon mukaisesti. Se hiilinielu ei koskaan palaudu, mikäli tähän päädytään.

16.01 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointitalouden perusajatus on siis se, että terveyteen ja hyvinvointiin panostaminen tuo pidemmällä tähtäimellä säästöjä yhteiskuntaan ja päinvastoin säästäminen väärissä asioissa lisää tulevaisuuden kustannuksia. Esimerkiksi köyhyys on myrkkyä terveydelle ja hyvinvoinnille, ja köyhyyden ja eriarvoisuuden kasvu ovat vakavia uhkia kestävälle kehitykselle.

Tästä ihan vain yksi esimerkki: Esimerkiksi THL:n mukaan saisimme välittömästi 80 000 henkilötyövuotta lisää, mikäli sairauksien esiintyvyys ja kuolleisuus laskisivat kaikissa sosiaaliryhmissä samalle tasolle kuin korkeimmassa sosioekonomisessa asemassa olevilla. Näitä esimerkkejä on vaikka kuinka paljon, ja näistä löytyy myöskin tutkimuksellista näyttöä. Minä peräänkuulutankin tutkimusnäyttöön perustuvan päätöksenteon lisäämistä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä edustaja Sarkkinen, vastauspuheenvuoro, ja sen jälkeen ministeri Tiilikainen.

16.02 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Aivan kuten edustaja Kääriäinen sanoi viisaasti, ilmastonmuutoksen torjuminen on ihmiskunnan olemassaolon kysymys, ei enempää eikä vähempää. Ilmastopolitiikan ja luonnonvarojen käytön pitäisi perustua tieteelliseen tietoon. Valtioneuvoston oman selvityksen mukaan Suomen energia- ja ilmastostrategian vaikutukset ilmastonmuutoksen kannalta ovat plus miinus nolla, sillä vaikka muilla sektoreilla tehdään päästövähennyksiä, metsien lisähakkuut aiheuttavat sen, että Suomen nettopäästöt eivät laske vuoteen 2030 mennessä. Ja koska ilmastonmuutos ei voi

odottaa, meidän täytyy saada päästövähennyksiä heti, ei vasta vuoden 2030 jälkeen. Sen takia me esitämme kritiikkiä tästä.

Arvoisa puhemies! On hienoa, että varhaiskasvatus on täällä monella eri suulla nähty inhimillisenä investointina ja kestävän kehityksen tekona. On käyty keskustelua myös maksuttomasta varhaiskasvatuksesta. Tämä keskustelu on erittäin tervetullutta, mutta nyt ensivaiheessa olisi tärkeää perua [Puhemies koputtaa] subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaukset.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten ministeri Tiilikainen, 5 minuuttia, ja sen jälkeen tämä asia keskeytetään.

16.04 **Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen:** Kiitoksia, arvoisa puhemies, ja kiitoksia eduskunnalle vilkkaasta keskustelusta! Suomi on sitoutunut monenkeskiseen yhteistyöhön maailmassa, ja Suomi haluaa kantaa oman vastuunsa myös kestävän kehityksen toimeenpanosta. Nyt esiteltiin juuri suunnitelma, mitä tapahtuu erityisesti Suomen rajojen sisällä.

Täällä on myös kannettu huolta Suomen kehitysyhteistyövaroihin kohdistuneista säästöistä, ja ne ovat osa kaikkia muita valitettavia säästöjä, mutta tuo rahankäyttö ei ole ainoa, vaan tärkeää on se tietotaito, mikä Suomella on olemassa kestävän kehityksen edistämisestä. On hienoa, että sitä tietotaitoa moni muu maa pystyy käyttämään ja saa käyttöönsä meidän kauttamme esimerkiksi kestävän kehityksen kansallisten toimeenpanosuunnitelmien laadinnassa.

Järjestöjen osallistumisesta ja toiveista: Kestävän kehityksen toimikuntaa on laajennettu, siellä on noin 50 tahoa eri puolilta yhteiskuntaa osallisena. Tämän toimeenpanosuunnitelman laadinnassa kuultiin erittäin suurta kansalaisjärjestöjen ja aktiivisten ihmisten määrää. Totta kai on selvää, että jokainen järjestö haluaa vielä omia tavoitteitaan korostaa, vaikka ne eivät olisi täysimääräisesti tänne hallituksen papereihin päätyneet. Myös nuo sitoumukset, mitä on 450 annettu — kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumukset — osoittavat suomalaisen yhteiskunnan laajaa sitoutumista, ja hyvä niin. Tämä ei ole vain hallituksen harjoitus.

Jotta pystymme arvioimaan, miten etenemme kestävän kehityksen toimeenpanossa, tarvitsemme seurantaa ja arviointia ja ulkopuolista sellaista ja myös tieteellistä arviointia, ja tämän kestävän kehityksen toimeenpanossa on tieteellinen paneeli sitä arvioimassa ja seuraamassa. Mikä sitten on meidän tilanteemme juuri tällä hetkellä? Olen iloinen siitä, että monen vuoden taantuma on sivuutettu, talous on kääntynyt parempaan, työllisyys paranee. Nämä kaikki ovat aivan kulmakiviä, jotta voimme muita kestävän kehityksen tavoitteita saavuttaa.

Energia- ja ilmastopolitiikan osalta varmaan myönnämme sen, että Euroopan unioni on maailmanlaajuisesti kunnianhimoisin ilmastopolitiikan toteuttaja. Suomella on Euroopan unionin sisällä likimain korkein päästövähennystavoite yhdessä Ruotsin, Luxemburgin ja muutaman muun maan kanssa. Ei kai meidän politiikkamme voi silloin olla kunnianhimotonta, jos se on kunnianhimoisista kunnianhimoisinta? Hallituksen energia- ja ilmastostrategian tavoitteet — hiilestä eroon, öljy puoliksi, uusiutuvien nousu yli 50 prosentin — ovat maailmanlaajuisesti hienoja, kunnianhimoisia ja vertailukelpoisia tavoitteita.

Kiertotalous: täällä moni jo vastasikin, se on todella hallituksen strateginen tavoite, ja sitä haluamme vahvistaa.

Yhteen asiaan haluan puuttua. Tietysti on harmi, että tämä meni vähän opposition ja hallituksen väittelyksi, mutta aika monella suulla todettiin näistä ympäristölle haitallisista tuista ja esitettiin väitteitä, että nyt hallitus on niitä kovasti lisäämässä. Muistelen, että syksyllä 2011 meillä oli hallituksessa vihreät, vasemmistoliitto ja RKP, muun muassa. Silloin tehtiin energiaveron palautusjärjestelmään laajennus, missä yli 100 miljoonan lisälasku näihin ympäristön kannalta haitallisiin tukiin tuli. Te teitte sen. Nyt Sipilän hallitus puoliväliriihessä miettii näiden tukien uudelleensuuntaamista taloutta uudistavaan suuntaan, kuten täällä peräänkuulutettiin.

Mutta tämä hallituksen ja opposition välinen keskustelu tuskin johtaa kovin pitkälle. Niinpä kuunnellaanpa, miten ulkopuoliset arvioivat Suomen tilannetta.

World Economic Forum: Suomi on maailman toiseksi tasa-arvoisin maa. Suomessa on EU-maiden pienin ero naisten ja miesten työllisyysasteessa. Näin sanotaan Euroopan tasa-arvosta.

Ympäristön tila. Yale University: Suomi pärjää maailman parhaiten ympäristön kehitystä ja tilaa kuvaavassa vertailussa.

Henkinen pääoma. World Economic Forum: Suomessa on eniten maailmassa inhimillistä pääomaa.

Turvallisuus ja yhteiskunta. The Fund for Peace: Suomi on maailman vakain valtio. [Ville Niinistö: Onko se kaikki Sipilän hallituksen ansiota?] World Economic Forum: Suomi on maailman turvallisin maa. Suomessa on maailman riippumattomin oikeuslaitos. Suomi on Norjan ja Ruotsin ohella maailman vapain maa. Näinpäin pois.

Nämä ovat kaikki pitkän kehityksen tulosta, jossa jokainen vuorollaan on ollut rakentamassa ja jokainen vuorollaan kritisoimassa. Toivon, että kestävän kehityksen toimeenpanosuunnitelma kohti vuotta 2030 on juuri edustaja Kääriäisen [Puhemies koputtaa] kuvaama matka kohti kestävää maailmaa, jossa jokainen tekee vuorollaan panoksensa ja toiset jatkavat siitä eteenpäin eivätkä taaksepäin.

Kiitän hyvästä keskustelusta.

Andre vice talman Arto Satonen: Debatten och behandlingen av ärendet avbryts. Behandlingen av ärendet fortsätter under detta plenum efter att de övriga ärendena på dagordningen blivit behandlade.

Riksdagen avbröt debatten klockan 16.09.

Riksdagen fortsatte debatten klockan 18.12.

Talman Maria Lohela: Till följande fortsätter debatten och behandlingen av ärende 7 som avbröts tidigare under detta plenum.

18.12 **Aila Paloniemi kesk:** Arvoisa puhemies! Olen erittäin ylpeä siitä, että Suomi on YK:n jäsenmaiden kärkijoukossa vahvistanut ryhtyvänsä työhön kestävän kehityksen Agendaa ja sen tavoitteiden toteuttamista vauhdittamaan. Tavoitteet toteutuessaan vievät kohti vakaampaa, vauraampaa ja tasa-arvoisempaa Suomea ja maailmaa. Tänään käsitelty valtioneuvoston selonteko on ensimmäinen laatuaan myös kansainvälisesti. Hiilineutraali

ja tasa-arvoinen Suomi esittelee sen, miten toteutamme konkreettisesti kestävän kehityksen tavoitteita. Nyt otetaan todella iso loikka. Omalta osaltaan Suomi tekee selonteon myötä kestävän kehityksen historiaa, sillä se on pystynyt yhdistämään samaan ohjelmaan Suomen sekä kansalliset että kansainvälisetkin toimet kestävän kehityksen edistämiseksi vieläpä yli vaalikausien. Merkille pantavaa on, että kansalaisjärjestöt valitsivat Suomen YK:n parhaimmaksi raportoijaksi viime vuonna.

Toimintaohjelmassa on kaksi painopistealuetta ja kolme läpileikkaavaa politiikkaperiaatetta. Näissä kaikissa on otettu huomioon myös Suomen toimet omien rajojensa ulkopuolella. Tämä on erittäin tärkeää, sillä koskaan aikaisemmin ei ihmiskunta ole ollut yhtä riippuvainen toinen toisistaan ja vähenevistä luonnonvaroista. Myös oman toimintamme vaikutukset ulottuvat pitkälle maamme rajojen ulkopuolelle, ja kaukaisetkin tapahtumat vaikuttavat tietysti meihin: ajatellaanpa vaikka väkivaltaisten kriisien ja sotien aiheuttamaa pakolaiskriisiä Euroopassa ja rajoillamme. Siksi muun muassa on tärkeää, että Suomi on sitoutunut auttamaan kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa myös muualla maailmassa.

Arvoisa puhemies! Selonteon ensimmäinen painopiste, "Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi", lähtee ajatuksesta, että tarvitsemme määrätietoisia yhteisiä toimia, jotta maapallon väestön kehitys ja aineellisen kulutuksen kasvu saadaan pidettyä luonnon kantokyvyn rajoissa. Suomen tulisi tuottaa hyvinvointia ympäristön kannalta kestävästi ja oikeudenmukaisesti. Suomi tukeekin Pariisin ilmastosopimuksen mukaisesti kehitysmaita näiden ilmastotoimissa ja edistää hiilineutraaliutta ja resurssiviisautta kehitysmaissa. Omassa maassamme tärkeä painopiste on kestävien julkisten hankintojen vauhdittaminen kunnissa ja valtionhallinnossa. Jyväskylässä ja Vaasassa on esimerkiksi luotu biokaasujärjestelmä, jossa bussit kulkevat alueelta kerätyistä jätteistä tuotetulla biokaasulla. Helsingissä bussit ovat siirtymässä Nesteen jätteistä valmistamaan uusiutuvaan dieseliin ja sähköbusseihin. Kiertotalouden vahva painopiste näkyy lukuisina sovelluksina ympäri Suomea.

Erittäin tärkeää on myös yksityisten rahavirtojen saaminen mukaan ilmastonmuutoksen vastaiseen taisteluun. Suomen kehitysyhteistyössä esimerkiksi Finnfundin rahoituksesta noin 60 prosenttia suuntautuu ilmastohankkeisiin. Suomi tukee myös kehitysmaita, jotta ne voisivat hyödyntää vihreitä arvoketjuja ja ympäristöteknologiaratkaisuja. Suomella voi olla merkittävä rooli tukea ilmastonmuutoksen vastaisia ja siihen sopeutumista edellyttäviä toimia maailmalla. Erityisen tärkeää tämä on kaikkein köyhimmissä maissa, joita ilmastonmuutos koettelee raskaimmin.

Selonteon toinen painopiste, "Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi", toteaa, että jokainen on arvokas ja tasa-arvoinen yhteiskunnan jäsen ja että jokaisella tulisi olla yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin, hyvään elämään, terveyteen, työ- ja toimintakykyyn, koulutukseen ja työllistymiseen. Erityisen tärkeiksi kohderyhmiksi asetetaan lapset ja nuoret, heidän hyvinvointinsa sekä sukupuolten tasa-arvo, joka on myös Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen sekä kehityspoliittisen selonteon vahva kärki.

Arvoisa puhemies! Sukupuolten välinen epätasa-arvo on yksi suurimmista ongelmista kehitysmaissa, ja naisten ja tyttöjen aseman vahvistaminen edesauttaa kaikkien muiden kehitystavoitteiden saavuttamista. Esimerkiksi YK-järjestöjen tuessa Suomi on priorisoinut selkeästi UN Womenia, UNFPAa ja toimintaa, joka tukee tasa-arvoa, naisten ja tyttöjen koulutusta, osallisuutta sekä seksuaaliterveyttä ja perhesuunnittelua. Suomi vahvistaa myös yleisemmin tasa-arvoa tukemalla ihmisoikeuksia sekä yhdenvertaisia yhteiskuntia ja panostaa muun muassa ihmisoikeuksien arviointitapojen kehittämiseen, oikeusvaltioiden

vahvistamiseen, demokratiaan ja hyvään hallintoon. Suomi tukee ihmisarvoista työtä, osallistavaa kasvua, työelämän tasa-arvoa, sukupuolten samapalkkaisuutta ja työpaikkojen luomista kaikkialla maailmassa.

Arvoisa puhemies! Selonteossa pohditaan myös toimeenpanon keskeisiä politiikkaperiaatteita ja niiden suhdetta globaalikumppanuuteen. Eri politiikkalohkoilla tehtävät päätökset vaikuttavat merkittävästi kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumiseen Suomessa ja globaalisti.

18.18 **Mats Löfström r:** Värderade fru talman! I statsrådets redogörelse om Agenda 2030 lyfter man fram att Finland uppmuntrar olika aktörer i samhället till egna initiativ för hållbar utveckling. Man betonar även att innovativ hållbar utveckling ska stödas. Det här är mycket bra. Mitt anförande kommer att beröra framför allt klimat- och energidelarna.

I en rapport beställd av Tekes konstateras att Åland erbjuder de bästa förutsättningarna för att etablera en nationellt och internationellt betydande energiplattform för förnyelsebara energilösningar. Jag vill därför lyfta fram möjligheten att göra Åland till ett nationellt testområde.

Ahvenanmaalla on monia etuja, jotka tekevät siitä sopivan uusiutuvaan energiaan liittyvän uuden tekniikan testausalueeksi. Ahvenanmaalla on paljon aurinkotunteja, tuulta ja ennen kaikkea vakiintunutta kestävään kehitykseen liittyvää toimintaa.

Kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriön taholta on olemassa tulkinta, jonka mukaan tukirahoitusta ei voida maksaa Ahvenanmaalle siitä huolimatta, että Ahvenanmaa on osa Suomea. Tiukan juridisesti itsehallintolain mukaan asiaa tarkasteltaessa kyseessä on todella Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluva asia, mutta se ei muodosta estettä hankkeiden tukemiselle Ahvenanmaalla, jos tahtoa siihen on, minkä myös perustuslakivaliokunta on todennut.

Många finländska företag säger själva att Åland vore idealiskt som testområde. Ur ett nationellt hållbarhetsperspektiv borde man därför ta fasta på den möjligheten. Det skulle vara en win-win för hela landet att kunna använda Åland som ett showroom för finländska energiexportprodukter. — Tack.

18.20 **Hannakaisa Heikkinen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä suunnitelmassa identifioidaan kaksi keskeistä Agenda 2030 -toimeenpanon kansallista painopistettä: "Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi" sekä "Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osallistava Suomi". Näiden painopisteiden toteuttamiseksi on listattu useita toimia, joihin hallitus on tällä vaalikaudella sitoutunut. Kestävä, vahva ja kaikkia hyödyttävä talous on yhteydessä kaikkien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen. Talous ei ole kestävällä pohjalla ilman sosiaalista ja ympäristön kannalta kestävää kehitystä.

Kestävän kehityksen periaatteiden noudattaminen on Suomelle ennen kaikkea mahdollisuus löytää uusia keinoja ja luoda innovaatioita. Hyvä esimerkki tästä on kiertotalouden tehostaminen. Siinä suomalaiset innovaatiot voivat sekä parantaa luonnon kestävää hyödyntämistä että tehostaa ja tukea talouskasvua. Yksi hyvä esimerkki kiertotalousinnovaatiosta on Valion patentoima prosessi, jossa maitotilojen lietelanta saadaan tehokkaammin käyttöön. Lietelanta prosessoidaan vedeksi, lannoitejakeiksi ja biokaasuksi, jolloin lietelannan käyttö lannoitteena helpottuu, ravinnekierto tehostuu ja ravinnevalumat lähes hä-

viävät. Tällaisia innovaatioita meidän tulisi saada lisää Suomeen, ja on hienoa, että hallitus on ottanut innovaatioiden tukemisen vahvaksi osaksi toimintaohjelmaa.

Suomalainen ruoka ansaitsee puolestapuhujansa, ja julkisten hankintojen kautta voimme varmistaa, että osaltamme teemme hankintoja, joissa huomioidaan esimerkiksi tuotantoeläinten hyvinvointi ja lihan ja maidon lääkepitoisuudet. Koska kyseessä on globaali tavoiteohjelma, emme voi ulkoistaa ongelmia ulkomaille vaan meidän tulee suosia suomalaista, kestävästi tuotettua ruokaa. Suomalaiset elintarvikkeet ovat maailman puhtaimpia — tutkitusti.

Tässä ajassa, jossa populismi rehottaa, pidän toimeenpanosuunnitelman toista painopistettä erityisen tärkeänä. Emme voi rakentaa kestävää yhteiskuntaa ilman, että varmistamme, että kaikki suomalaiset ovat mukana. On tärkeää, että löydämme pitkään kasvaneen eriarvoistumisen ehkäisyyn ja vähentämiseen keinoja, ja siihen pääministerin perustama työryhmä antaa varmasti meille eväitä.

Yhtä lailla on tärkeää, että viemme sote-uudistuksen loppuun ja varmistamme, että voimme jatkossakin huolehtia kaikkien kansalaisten hyvinvoinnista. Sote-palveluiden yhdenvertaisuutta parantamalla voimme edistää suomalaisten yhdenvertaisuutta ja luoda tasapuolisesti kaikille parempaa huomista. Myös hallituksen kärkihankkeilla on tässä tärkeä rooli. Sote-uudistuksen myötä meille tulee entistä paremmin mahdolliseksi ennalta ehkäisevä työ sosiaali- ja terveyspalveluissa.

90-luvun lamasta alkanut eriarvoisuuden kasvu johtuu myös huonosta työllisyydestä ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyydestä. Meidän on tehtävä kaikkemme, että saamme lisää työpaikkoja Suomeen ja työllisyyden kasvuun. Samalla meidän pitää etsiä kuitenkin myös muita ratkaisuja, jotka kantavat muuttuneessa maailmassa ja huomioivat työelämän erilaiset rakenteet. Hallituksen käynnistämä perustulokokeilu on tästä yksi hyvä esimerkki. Samoin mielestäni on tärkeää ottaa professori Hiilamon työryhmän selvitys osallistavasta sosiaaliturvasta jatkoselvitettäväksi.

18.24 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa rouva puhemies! Eräät tahot maassamme ovat sekä epäilleet että olleet huolissaan puun riittävyydestä metsissämme. Tämän johdosta tarvitaankin paljon vuorovaikutusta eri intressiryhmien kesken, etteivät väärät mielikuvat sektorista jää elämään. Hallituksen näkökulmasta katsottuna on myös tärkeää, että Biotalous ja puhtaat ratkaisut -kärkihanketta voidaan viedä eteenpäin kestävästi ja luonnollisesti myös kestävä kehitys huomioiden.

Kansallisen metsästrategiankin mukaan metsiemme hakkuumäärää on tavoitteena lisätä 15 miljoonalla kuutiometrillä vuoteen 2025 mennessä. Puutuotannollinen kestävyys ei ole silti uhattuna, sillä tavoitteeseen voidaan päästä luonnon monimuotoisuus turvaten. Lisäksi metsiemme puuston kasvua on mahdollista lisätä vielä entisestään. Tämä vain vaatii hyvää metsänhoitoa ja metsänjalostusta. Onkin sanottu, että metsä kasvaa seitsemänä päivänä mutta sitä hakataan vain viitenä päivänä viikossa.

Suomella on tavoite metsähakkeen käytön kasvuun, jolloin yrittäjät investoivat valtion tukemanakin metsäenergiaan liittyviin koneisiin ja laitteisiin. Tällä hetkellä työt ovat vähentyneet merkittävästi tuontihakkeen vaikutuksesta. Halpa venäläinen tuontihake, joka saa tuen, on niin edullista, että se vaarantaa muidenkin suomalaisten polttoaineiden, kuten turpeen ja sahojen sivutuotteiden, menekin. Hakkeen alkuperän ilmoitusvelvollisuuden puuttuminen on tuonut ongelman, jossa venäläinen hake muuttuu kotimaiseksi, kun toimijat sitä toimittavat Suomeen. Kotimainen hake on täysin eriarvoisessa asemassa Suomen

kalliin kulurakenteen vuoksi. Mielestäni ulkomaiselle hakkeelle tulisi asettaa rajoituksia. Valtion tuet, muun muassa puu-, sähkö- ja investointituki ja veroedut, tulisi antaa vain suomalaiselle puulle. Suomi ensin ja muut sitten vasta, tulisi olla periaatteenamme.

Näkisin myös hyvänä, että lain nojalla velvoitettaisiin ilmoittamaan hakkeen alkuperämaa. Tällä hetkellä kun venäläinen hake tulee Suomeen, se muuttuu välittömästi suomalaiseksi hakkeeksi. Energialaitoksille ja myös tulevaisuudessa uusille tehtaille kuljetetaan venäläistä haketta suomalaisena hakkeena. Mitähän tarkoittaa sertifiointi? Venäläinen hakehan ei ole tietoni mukaan sertifioitu, mikäli sertifiointi tarkoittaa, että ulkopuolinen taho on myöntänyt kirjallisen todistuksen siitä, että tuote täyttää tietyt vaatimukset. Vaade sertifioinnista edellyttäisi, että polttoon päätyvä hake on kestävällä metsänhoitotavalla tuotettua. Millä tavoin voimme varmistua, että ulkomainen hake on sertifioitu?

Mikäli tukeutuisimme enemmän suomalaiseen hakkeeseen, huoltovarmuus paranisi hajautetun sähkön- ja lämmöntuotannon myötä. Metsäteollisuudelle tarjoutuisi valmiita ja parempia motoleimikoita. Biotalouden investoijille tarjoutuisi biomassaa metsäteollisuuden sivutuotteiden myötä. Metsien taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen käyttö paranisi, ja sertifikaatit toteutuisivat paremmin. Myös kiertotalous paranisi tuhkan muuttuessa jopa luomukelpoiseksi lannoitteeksi. Samalla alue- ja kansantalous sekä maaseudun elinvoimaisuus paranisivat. Nämä ovat sellaisia asioita, joita ei monesti tule mietittyä. Suomi ensin ja muut sitten vasta.

Arvoisa rouva puhemies! Monesti unohtuu, että metsät ovat hiilinielu, jota on helppo kasvattaa varsin yksinkertaisilla toimilla, esimerkiksi suometsässä. Tuhkausta voimme lisätä merkittävästi. Metsänomistajien tulisi tehdä yhteishanke, missä olisi laajemmat tuhkausalueet. Tällöin tuhkaus olisi helppoa ja kustannustehokasta tehdä lentokoneesta käsin. Näkisin hyvänä, että luotaisiin jonkinlainen tukielementti, jolla tuhkaus olisi tällä tavoin kannattavaa.

Korostan vielä, että hallituksen tavoiteohjelma painottaa hiilineutraalia Suomea.

18.29 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Kulmalalle todella tärkeästä puheenvuorosta metsätaloudesta ja sen merkityksestä Suomelle ja muullekin maailmalle.

Arvoisa puhemies! Kestävää kehitystä on vaikea toteuttaa ilman uskoa omaan ja yhteisön tulevaisuuteen. Tulevaisuuteen luo uskoa varmuus omasta ja lähimmäisten toimeentulosta. Vahva talous, koulutuksen tasa-arvo ja mahdollisuus työntekoon luovat tätä varmuutta. Sen vuoksi koulutuksen laadusta ja saavutettavuudesta on pidettävä kiinni. Lisäksi niin kotitalouksien kuin valtioidenkin velkaantumista on kestävällä tavalla ehkäistävä. Elämä velkataakan alla on raskauttavaa valtioille ja yksilöille ja vie huomiota muilta tärkeiltä asioilta, kuten kestävän kehityksen edistämiseltä.

Työmarkkinat ovat digitalisaation myötä muuttumassa pysyvästi. Kaikki eivät tästä muutoksesta hyödy tai pysy mukana työmarkkinoilla. Meidän päättäjien tehtävä on pitää kaikki mukana muutoksen keskellä ja varmistaa, että jokainen voi tuntea itsensä tarpeelliseksi.

Kestävä kehitys ei ole kestävää ilman hyvinvoivaa ympäristöä ja luontoa. Maamme ehkä arvokkain aarre on puhdas luonto. Tämän vuoksi puhtaisiin uusiutuviin luonnonvaroihin on panostettava. Luonnon hyvinvointi on kaikkien etu. Ainutlaatuinen, puhdas ja hyvinvoiva luontomme mahdollistaa suomalaisten hyvinvoinnin lisäksi myös ansaintamahdollisuuksia, luontomatkailuun perustuvan matkailuelinkeinon ja kotimaisten puhtai-

den elintarvikkeiden viennin. Ja kun me puhumme puhtaista elintarvikkeista, emme voi olla puhumatta myös eettisesti tuotetuista elintarvikkeista ja eläinten hyvinvoinnista.

Eräs Agenda 2030 -tavoite on oikeudenmukaisuuden ja rauhan toteutuminen. Tavoitteen saavuttaminen tarkoittaa taistelua köyhyyttä ja eriarvoistumista vastaan. Työllistäminen on tässä taistelussa paras ase. Hallitus ei halua työttömiä kyykyttää vaan tarjota heille lisää mahdollisuuksia aktiiviseen elämäntapaan ja työllistymiseen.

Arvoisa puhemies! Suomi on maailman hyvinvoivimpia maita. Olemme kulkeneet pitkän tien Suomen valtion alkuaikojen köyhästä, syrjäisestä maasta pohjoismaiseksi hyvinvointivaltioksi. Olemme tehneet uudistuksia kestävällä tavalla, ja ne ovat vaurastuttaneet maatamme ja sen asukkaita. Sen vuoksi Suomi voisikin viedä erilaisia toimintamalleja maailmalle kehitysyhteistyön merkeissä. Täällä salissa on tänään puhuttu paljon hyvin tärkeästä asiasta, tyttöjen ja naisten oikeuksien edistämisestä, ja Suomihan on siinä edelläkävijämaa. Suomalaisella koulutuksella on maailmalla erinomainen maine. Vahva koulutusosaaminen voitaisiin käyttää hyväksi kehitysyhteistyössä. Suomi voisi tulevaisuudessa toimia peruskoulutuksen ja ammattikoulutuksen esimerkkimaana viemällä kehitysavun nimissä toimivia koulutusmalleja kehittyviin maihin ja kehitysmaihin.

Myös yksittäisten kansalaisten esimerkillisestä toiminnasta voisi saada ideoita, ja hyvänä esimerkkinä toimii esimerkiksi Team Rokka, joka on osittain oman rahoituksensa turvin tehnyt arvokasta työtä norsunluun salakaupan kitkemiseksi Afrikassa. Team Rokka on toiminut Agenda 2030 -hengessä eli yrittämällä säilyttää luonnon moninaisuutta. Tämänkaltaisen suoran kehitystyön hyötyjä ovat muun muassa konkreettiset tulokset ja korruption mahdollisuuden väheneminen. Toivonkin, että julkista tukea Team Rokan kaltaisille hankkeille lisättäisiin tulevaisuudessa. — Kiitos.

18.33 **Hannakaisa Heikkinen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kulmala nosti tärkeän asian esille puheenvuorossaan, nimittäin venäläisen hakkeen ja sen uhkakuvat ja venäläisen hakkeen tuonnin vähentämisen vaikutuksen suomalaisen maaseudun elinvoimaan. Todellakin tuo sertifiointivaatimus, jos se luotettavasti saataisiin ulkopuoliselta taholta, voisi olla yksi hyvin käypä ja hyvä keino siinä, että me voisimme tukea sopivin, laillisin ja mahdollisin keinoin suomalaista haketta. Tätä kannatan.

Mutta en voi olla sanomatta, etteikö korvaani olisi särähtänyt tuo edustaja Kulmalan muutaman kerran toistama toteamus "Suomi ensin, muut sitten vasta". Tässä Agenda 2030 -paperissa Suomi hyvin vastuullisesti linjaa kuitenkin myös kehityspolitiikkaa, ja näen sen hyvin tärkeänä, koska haluan, että Suomi on jatkossakin avoin, kansainvälisiä vastuitaan hoitava Pohjoismaa emmekä käperry itseemme vaan vaikutamme aktiivisesti kansainvälisessä kehityspolitiikassa ja pitkän aikavälin tavoitteena tulee edelleen olla tuo 0,7 prosentin bruttokansantuoteosuus. Sen takia haluan tuoda myös tämän näkökulman tähän, että tämä "Suomi ensin, muut sitten vasta" vähän tuo pelottavia kaikuja tuolta rapakon takaa. Siellä taisi vain olla joku toinen maa ensin. Toivon, että näin ei kuitenkaan ole tässä laajemmalti keskusteltaessa Agenda 2030 -asiasta.

18.35 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa rouva puhemies! En palaa nyt tuohon edelliseen puheeseeni, mutta hieman vielä sivuan tätä iltapäivän puhettani.

Minusta on erittäin hyvä, että kestävä kehitys otetaan nykyään vahvasti poliittisessakin päätöksenteossa huomioon. Tähän on varmasti ollut kimmokkeena ilmaston- ja ympäristönmuutos. Kuitenkaan sosiaalisen puolen, ihmisten ja yhteiskunnan, kestävästä kehityk-

sestä ei edelleenkään puhuta maailmanlaajuisestikaan tarpeeksi, ja sama koskee taloudellisesti kestävää kehitystä, jossa valtioiden kestävällä tasolla oleva velanotto on yksi tärkeimmistä näkökulmista. 90-luvulla puhuttiin jopa ihmiskunnan henkisestä kestävästä kehityksestä, jolla viitattiin ihmisen kulttuuriperinnön jatkumiseen ja ihmisen henkiseen uudistumiseen. Tämä puoli on jäänyt viime aikoina hieman vähemmälle huomiolle kestävästä kehityksestä puhuttaessa.

Kiitos kuitenkin hallitukselle siitä, että inhimillisesti kestävä kehitys, kuten syrjäytymistä ja eriarvoisuutta vastaan taistelu, sekä myös kulttuurinäkökulma on otettu tässä selonteossa niin vahvasti huomioon.

Riksdagen avslutade debatten.

Ärendet remitterades till framtidsutskottet, som utrikesutskottet, förvaltningsutskottet, kommunikationsutskottet, jord- och skogsbruksutskottet, social- och hälsovårdsutskottet, ekonomiutskottet, arbetslivs- och jämställdhetsutskottet och miljöutskottet ska lämna utlåtande till.